

**CONCILIO||RVM QVATVOR GENE=||ralium. Niceni.
Constantinopolitani. Ephesini. et Calce=||donensis. Que
diuus Gregorius magnus tanq[uam]|| quatuor Euangelia
colit ac veneratur.||**

Merlin, Jacques

Coloniae, 1530

VD16 M 4842

Decreta Gregorij pape.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72934](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72934)

Non debemus timere opprobriū hoīm, neq; eorū exprobratōibus vinci, qm̄ hoc nobis dñs iubet p̄ Esaiā pphetā: Audite me q̄ scitis iudiciū, ppl̄s meus in quorū cordibus lex mea ē, nolite timere opprobriū hoīm, & blasphemias eorū: ne timeatis. Considerātes qd̄ in Psālo scriptū est: Nōne deus requirit ista. Ipse em̄ nouit occulta cordis, & cogitatōes taliū hoīm, qm̄ vanæ sunt, vana aut̄ locutus est vnusq; ad proximū suū, labia dolosa in corde, & corde locuti sunt mala. Sed disperdat dñs vniuersa labia dolosa, & linguā magniloquā. Qui dixerunt linguā nostrā magnificabimus, labia nra à nobis sunt, q̄s noster dñs est: Nā si hęc in memoria retinerēt minime ad tantā p̄slerēt iniquitatē, non em̄ p̄ probabilē, & p̄nam doctrinā hoc faciūt, Sed vt suā exerceāt in seruos dei vindictā. Scriptū ē em̄: Via stulti recta in ocul̄ eius. Et sunt viæ q̄ vident hoī iuste, nouissima aut̄ eas deducunt ad mortē, nos em̄ q̄ hęc patimur iudicio dei hęc referuare debemus, q̄ reddet vniciui iuxta opa sua. Qui etiā p̄ ministros suos intonuit, dicens: Mihi vindictā ego retribuā, vos em̄ in recta fide ac pura & bona volūtate succurrite vicissim, nec aliq; à supplemēto fratris subtrahat manuū, qm̄ in hoc ait dñs cognoscēt oēs, q̄a mei estis discipuli, si dilectionē habueritis adinuicē. Data Calēd, Nouēb, indictōe, XV.

Incipiunt decreta Gregorij pape de trina

mersione baptismatis.

Euerendissimo & sanctissimo fratri Leādro coep̄o Gregorius seruus A seruoꝝ dei. Rñdere epl̄is v̄s ista intentōe voluissē nisi pastoralis curę ita me labor atteret, vt mihi magis flere libeat q̄ aliquid dicere. Quod v̄s quoq; reuerētia in ip̄o l̄fage meaz̄ textu vigilāter itelliget. qm̄ ei negligēter loquor quē vehemēter diligo. Tātis qp̄pe in hoc loco huius mūdi fluctibus quatuor, vt vetustā ac fatiscētē nauē quā regendā occulta dei dispēsatiōe suscepi, ad portum dirigere nullatenus possim. Nunc ex diuerso fluctus irruūt. Nūc ex latere cumuli spumosi maris intumescūt. Nūc à tergo tēpestas insequit, interq; oīa turbatus cogor mō inter ipsas vndas moles nauē dirigere, mō curuato nauis latere minas fluctuū ex obliquo declinare. Sed ingemisco q̄a sentio qd̄ negligēte me crescit sentina vitiōꝝ, tēpestate fortiter obuiāte iam p̄ putredine naufragiū tabulæ sonāt, flens reminiscor qd̄ p̄didi meā placidū littus quietis, & suspirādo terrā cōspicio, quā tñ rex euētis aduersantibus tenere nō possum. Si ergo me frater charissime diligis his tuæ mihi oīonis in fluctibus manuū tēdas, quo laborātē me adiuues, q̄a ex ipsa vice mercedis in tuis q̄q; laboribus valētior existis. Explere aut̄ loquēdo nullatenus valeo gaudiū meū qd̄ cōem filiū gloriosum Recaredū regē ad catholicā fidē integerrima agnouit deuotiōe cōuersum. Cuius dū mihi p̄scripta v̄s mores exprimitis, amare me etiā quē nescio fecistis. S; q̄a antiq; hostis insidias scitis qm̄ bel lū durius cōtra victores p̄ponit, nūc erga eūdē filiū n̄m v̄s solerter sc̄titas vigilet, vt bñ cēpta p̄ficiat, nec se de p̄fectis bonis opibus extollat, vt fidē cognitā vitæ q̄q; meritis teneat, & qd̄ æterni regni cui⁹ sit, opib⁹ oñdat, q̄tenus post m̄lta annoꝝ curricula de regno ad regnū trāseat. De trina vero mersione baptismatis nihil rñderi verius p̄t q̄ qd̄ ipsi ipsi sensistis, q̄a in vna fide nihil officit sanctę eccl̄ię cōsuetudo diuersa. Nos at̄ qd̄ tertio mergim⁹ triduanę sepulture sacra signamus, vt dū tertio ab aq̄s infans educit̄, Resurrectio triduanī t̄pis exprimat̄.

¶ Item ad Leandrum Spalensem Episcopum.

Sanc̄tatis vestre suscepi epl̄am solius charitatis calamo scriptam, ex corde em̄ lingua p̄tinxerat qd̄ in charte pagina refundebat. Boni aut̄ sapiētesq; viri cū legeret, affuerunt, quorū statim in cōpunctiōe viscera cōmota sunt. Cœpit q̄sq; amoris manu in suo corde terapere, q̄a in illa epl̄a tuæ mentis dulcedinē non erat audire, sed cernere. Accēdebant, & mirabant singuli, atq; ipse ignis audiētium demonstrabat q̄ fuerit ardor dicentis, nisi em̄ prius in se faces ardeāt alium non succēdunt. Ibi igit̄ vidimus quanta charitate tua mēs arserit quę sic & alios accēdit. Vitā vero vestrā cuius ego semp cū magna veneratiōe reminiscor minime norāt, sed eis altitudo vestri cordis patuit ex humilitate sermonis. Vitā aut̄ meā cunctis eē imitabilē illa vestra epl̄a loquit̄. Sed quod non ē ita vt dī, sit ita q̄a dī, ne q̄ non solet mētīa. Ad hęc aut̄ breuiter cuiusdam veteris mulieris verba loquor. Nolite me vocare Noemi, id ē, pulchram, sed vocate me Mara, q̄a amaritudine plena sum, neq; bone vir, hodie ego sum ille quē nosti. Oīnino fateor exterius p̄ficiēdo iterius cecidi, meq; de eorū numero esse p̄time sco, de q̄bus scriptū est, deiecasti eos dum alleuarent. Cum alleuat em̄, deijcit q̄ honoribus p̄ficir, & moribus cadit. Ego em̄ vias mei capitis sequēs summopere esse decreueram opprobriū hominū, & abiectio p̄lebis, atq; in eius sortem currere, de quo rursum p̄ Psalmistam dicitur.

A sc̄sus

Ascēsus in corde eius disposuisti in conuallē lachrymarū, vt videlicet tāto vehemētius intus ascēderē, quātū p vallē lachrymarū foris humilius iacerē. At nūc multū deprimis honor onerosus, curā innumerē p̄strepunt, & cū sese ad deū animus colligit, hunc suis impulsibus quasi quibsdā gladijs scindūt, nulla cordis ges ē, p̄stratū in infimis, & suā cogitatōis pondere depresso aut rata valde, aut nulla hūc in sublimibus pēna contēplatōis leuat. Torpet ignauia mēs, & circūlatrantibus curis t̄palibus iam penē ad stuporē deducta cogit, modo terrena agere, modo etiā carnalia dispēsare, aliquādo vero fastidio exigēte compellit, quā dā etiā cum culpa disponere. Quid multa loquar? Victa suo pondere sanguinē sudat, nisi em̄ sanguinis noīe culpa cēfereſt, P̄salmista non diceret: Libera me de sanguibus. Cū vero culpas culpis iūgimus, hoc q̄q̄ quod p̄ aliū Prophetā dictū est, implemus, sanguis sanguinē tetigit. Sanguis em̄ sanguinē tāgere dī. Cū culpa culpā adiungit, vt iniquitatis cumulo multiplicet. Sed inter hāc p̄ oīpotentē deū deſcor in pturbatōis fluctibus elapsus tuā orōnis manū sentiā. Etenim quasi prospero flatu nauigabā cum tranquillā vitam in monasterio agerē, sed pcellōis subito motib⁹ tēpestas in sua pturbatōe me rapuit, & p̄speritatē itineris amisi, q̄a gete p̄dita mētis naufragiū ptulī. At nūc in vndis versor, & tuā it̄cessionis tabulā quæro, vt q̄a nauī it̄gra diues puenire non merui, saltē post dāna ad littus p̄tabulā reducar, de podagrē vero molestia, sanctitas vr̄a vt scribit, affligit, cuius dolore assiduo, & ipse vehemēter attritus sum, sed facilis erit cōsolatio, si it̄er flagella quæ patimur quæq̄ fecimus ad memoriā delicta reuocamus, atq̄ & nō iam flagella, sed dona eē cōspicimus, si q̄ carnis delectatōe peccauimus carnis dolore purgant. Præterea ex bñdictōe bñ Petri Ap̄loꝝ p̄cipis palliū vobis trāsmisimus ad sola missā solēnia vtendū. Quo trāsmisso valde debui qualē vobis viuēdū eēt admonere, s; locutionē supprimo, q̄a verba moribus anteitis. Oīpotēs de⁹ sua vos, p̄tēctōe custodiat, atq̄ ad cōlestis remunerationē p̄iā cū multiplici aīag; fructū p̄ducat. Ego at̄ q̄ta occupatōe deprimor & debilitate, breuis testat̄ epla in qua & ei quē multū diligo pag; loqr. Deus te incolumē custodiat reuerēdissimā frater.

AD RECARREDVM REGEM VVISIGOTHORVM.

- ¶ De laude eiusdē p̄ncipis quod p̄ eum ad Catholicā fidē gens Gothorū conuersa est. 1
- ¶ De muneribus beato Petro Apostolo à memorato p̄ncipe missis. 2
- ¶ De constitutione eius aduersus Iudæos quod auri dono non sit corrupta. 3
- ¶ Vt principes humilitatem habeant cordis. 4
- ¶ Vt principes castitati corporis studeant. 5
- ¶ Vt principes moderati, & mites erga subiectos existant. 6
- ¶ De clauē hostioli beati Petri, & de cruce domini missa siue de pallio beato Leandro episcopo directo. 7

¶ Capitulum Primum.

CLoriosissimo atq̄ excellentissimo filio Reccaredo regi Gothorū atq̄ Sueuorū Gregorius seruus seruorū dei. Explere verbis excellentissime fili nō valeo, quātū tuo ope tua vita delector. Audita qp̄pe noui diebus nostris virtute miraculi, quod p̄ excellentiā tuā cuncta Gothorū gens ab errore, Arrianæ hæreseos infidei rectē soliditatē trāslata est, exclamare cum Propheta libet. Hæc ē mutatio dexteræ excelsi. Cuius em̄ vī saxeum pectus hoc opus tāto ope cognito non statim in oīpotētis dei laudibus atq̄ in tuæ excellentiæ amore mollescat. Hæc me fateor quæ p̄ vos acta sunt sæpe conueniētibus filiis meis dicere sæpe cū eis pariter admirari delectat, hæc me p̄teritūq̄ etiā cōtra me excitāt, qd̄ piger ego & inutilis tunc inerti otio torpeo q̄n in aīag; congregatōibus, p̄ lucro cōlestis p̄iā reges elaboro vbi tua excellentia greges post se fidelīū ducet, q̄s mō ad vere fidei grām p̄ studiosam, & cōtinuā p̄dicationē traxit. Sed ē mihi bone vir hoc in dei munere magna cōsolatio, q̄a opus sc̄m̄ qd̄ in me nō habeo, diligo in te. Cūq̄ de bonis actibus tuis magna exultatōe gaudeo, ea quæ p̄ laborē tua sunt, mea p̄ charitatē fiūt. De cōuersatōe igit̄ Gothorū in vr̄o ope, & nr̄a exultatōe libet cū angelis exclamare, gloria in excelsis deo, & i terra pax hoībus bonæ volūtatis. Per vos em̄ vt æstimo nos gr̄ag; amplius oīpotētī dño debitores existimus, q̄a & si vobiscū nihil egimus, vr̄o tñ operi congaudētes participes sumus.

D II ¶ Beatus vero Petrus Ap̄loꝝ p̄ncipis q̄ libenter munera excellentiæ vr̄æ suscepit, ita cunctis liquet, vt debita vr̄a testant. Scriptū quippe ē, vota iustorū placabilia, neq̄ em̄ in oīpotētis dei iudicio qd̄ datur, sed à quo datur, aspiciſt: hinc ē em̄ qd̄ scriptum est: Respexit deus ad Abel, & ad munera eius, ad Cain autē, & ad munera eius non respexit, dicturus quippe, quia dominus respexit ad munera p̄misiſt sollicitē, quia respexit ad Abel. Ex qua re patēter ostēdit, quia non offerēs à muneribus, sed munera ab offerēte placuerunt. Vestra itaq̄ oblatio quā sit grata

grata ostenditis, quia daturi vestra prius ex conuersione gentis subditæ animū cum munere dedisti. Quod vero transmissos abbates qui oblationem vestrā beato Petro apostolo deferebant in mari dicitis fatigatos ex ipso itinere ad Hispanias remeasse non munera vestra repulsa sunt quæ postmodū venerunt, sed eorū qui transmissi fuerant constantia est probata, vt scirēt sancto desiderio obiecta pericula vincere, & i fatigatione corporis mente minime lassari. Ad ueritas enī quæ bonis votis obijcitur, probatio virtutis est, nō iudiciū reprobatiōis. Quis enī nesciat q̄ prosperū fuit, q̄ beatus Paulus apostolus p̄dicaturus ad Italiā veniebat? Et tñ naufragiū pertulit, sed nauis cordis in fluctibus integra stetit.

III. ¶ Præterea indico quia de vestro opere creuit in laudibus dei hoc quod dilectissimo filio meo Probino cognoni, quia cū vestræ excellentiæ constitutionē quandā contra Iudæorū perfidiā dedisset, hi de quibus probata fuerat, rectitudinē mentis vestræ inflectere pecuniarū summā offerendo moliti sunt. Quā excellentia vestra contēpsit, & omnipotenti deo placere q̄rens auro innocentia prætulit. Quā in re mihi David regis factū ad memoriā venit, cui dum concupita aqua de cisterna Bethlemitica quæ inter hostiles cuneos habebat ab obsequentibus militibus fuisset oblata, protinus dixit, Absit à me vt sanguinem istorum hominum bibam. Quā quia fudit, & bibere noluit, scriptum est, Et libauit eā dño. Si igitur ab armato rege in sacrificium dei versa est aqua cōtempta, pensemus quale sacrificiū omnipotenti deo rex obtulit, q̄ pro amore illius nō aquā, sed aurum accipere contempsit. Itaq; fili excellentissime fidenter dicā, quia libasti auz dño quod contra eum habere nolisti.

III. ¶ Magna sunt hæc & omnipotētis dei laudibus referēda. Sed inter hæc vigilāti sunt studio antiqui hostis insidiæ cauēda, qui q̄to maiora in hoibus dona conspiciunt, tanto hæc auferre subtilioribus insidijs exquirunt, neq; enī latrunculi in via capere viatores vacuos expetūt, sed eos qui auri vascula vel argēti ferunt, via quippe vita p̄sens, & tāto cuiq; necesse est, vt insidiantes spūs caueat, q̄to maiora sunt dona q̄ portat. Oportet ergo excellentiā vestrā in tāto hoc de cōuersione gētis subditæ munere quod accepit summo opere custodire, primū humilitatem cordis, ac deinde mundiciā corporis. Cū enī scriptū sit, Ois qui se exaltat, humiliabitur, & qui se humiliat, exaltabit, profectō liquet, q̄ ille veraciter alta amat qui mētē suā ab humilitatis radice non defecat, sæpe nāq; malignus spūs vt bona destruat, qbus prius aduersari nō valuit ad operātis mētē post peractā operationē venit, eāq; tacitis cogitatiōibus in quibusdā suis laudibus excutit, ita vt decepta mens admiret ipsa q̄ sint magna quæ fecit, q̄ dū per occultū tumore apud semetipsam extollit, eius qui donū tribuit gratia priuatur. Hinc enī est quod p̄ prophetæ vocē contra superbientē animū dicit, Habēs fiduciā in pulchritudine tuā, fornicata es in noīe tuo, fiduciā quippe aiæ in pulchritudine sua habere est in semetipsa de iusta operatōe p̄sumere. Quæ in suo noīe fornicat, qñ in hoc quod recte egit nō conditoris laudē dilatare appetit, sed suæ opinionis gloriā requirit. Hinc rursum p̄ prophetā scriptum est, Quo pulchrior es descēde. Anima etem vnde est pulchrior inde descēdit, qm̄ ex virtutis decore quo exaltari apud dñm debuit, ab eius gratia p̄ suā elationē cadit. Quid ergo in his agendū, nisi vt malign⁹ spūs cum nobis ad eleuandā mētē reducit bona quæ egimus semp nos ad memoriā nostra mala reuocemus, quis & nostra cognoscamus eē quæ peccando fecimus, solius omnipotētis dei munera cum peccata declinamus.

V. ¶ Custodienda quoq; est munditia corporis in studijs bonæ actionis, quia iuxta vocem prædicātis apostoli, templum dei sanctum est, quod estis vos. Qui rursum ait, Hæc est enī voluntas dei, sanctificatio vestra, quæ sanctificationē dixerit ostendēs protinus adimpleuit, vt abstineatis vos à fornicatione, & sciat vnusquisq; vestrum suū vas possidere in sanctificatione & honore, & non in passionibus desiderij.

VI. ¶ Ipsa quoq; gubernacula erga subiectos magno sunt moderamine tēperāda, ne potestas mētī subrepat. Tunc enī regnū bñ regitur, cum regnādi gloriā animo non dominat. Curandum quoq; est ne ira subrepat, faciatq; citius omne quod licet. Ira quippe etiā cū deliqueritū culpas exquirunt, nō debet mētī quasi dñā præire, sed post rationis tergū velut ancilla famulari, vt ad faciē iussa veniat. Nā si semel possidēs mētē ceperit, iustum eē reputat, etiam quod crudelē facit. Hinc enim scriptum est, Ira enim viri iustitiam dei non operatur, hinc rursum dicitur, Sit omnis homo velox ad audiendum, tardus autem ad loquendum, & tardus ad iram. Hæc autem vos autore deo omnia seruare non ambigo, sed occasione admonitionis exorta bonis vestris actibus me furtiue subiungo, vt quod non admoniti facitis quando vobis ammonens additur, iam non soli faciatis. Omnipotens autem deus in cunctis actibus vestris cœlestis brachij extensione vos protegat, vobisq; & præsentis vitæ prospera, & post multa annorum curricula æterna concedat.

VII. ¶ Clauē vero paruulā à sacratissimo beati Petri apostoli corpore pro eius bñdictione

aa transmissi-

Decreta Gregorij pape.

transmisimus, in qua inest ferru de catenis inclusum, vt quod collu illius ad martyriu ligauerat vos ab oibus absoluat. Crucē q̄q̄ latori p̄senti dedimus vobis ferendā, in qualignū dñicā crucis inest, & capilli beati Iohānis Baptistæ, ex qua semp solatiū nři saluatoris p̄ intercessorē p̄cursoris eius habeatis. Reuerēdissimo aut viro patri, & coepo nři Leandro palliū à beati Petri apostoli sede transmisimus, quod ex antiqua consuetudine, & vestris moribus, & eius bonitati atq; dignitati debebamus.

¶ Item, Epistola eiusdem ad Secundinum Inclusum.

Dilectissimo fratri Secundino seruo dei incluso, Gregorius seruus seruorū dei. Dilectionis tuæ literas suscepi q̄ in meo sensu amoris melle cōditæ sapuerūt. O quanta aspiratione vitæ plena sunt q̄ per grām spūs proferuntur. Nō in eis cultus eloquētiæ, nō verborū typus apparebāt, sed sola veritatis atq; charitatis radicē tenentia per omne quod loquuta sunt cōlestis patriæ amore flāmabant. In eis vero tua me dilectio p̄tere studuit, vt ad hanc libellū exhortatoriū scribere studerē. Sed scire te necesse est fili charissime, q̄a tantis podagræ doloribus, tantisq; curarū tumultibus premor, vt quis vnq̄ me aliquid fuisse reminiscar, valde tñ me videā non esse quod fuerim. Quod aut se tua charitas vltra ætatē quinquagenariā adhuc iuuenilibus desiderijs asserit subiungere, in hoc quoq; diuini oraculi imple p̄ceptū, quo scriptū est, iustus in principio accusator est sui. Nec tñ dubito maiores te hostis callidi insidias perpeti, q̄ maiora cōtra eū bella p̄parasti. Tanto quippe ille deceptionis molimina ardētius exquirat q̄to te cōlesti patrię feruētius inhiare cognoscit. Etem nos quidē qui vitā cū pluribus ducimus, & si formidolosi ac timidi, tamē quia contra antiquū hostē bella proposuimus, quasi in acie stamus, vos aut qui solitariā vitā ducitis & quid aliud q̄ quia monachos dixerim, qui etiā feruore virtutis ante aciem exire festinatis. Cur ergo eū singulariter hostis non impetātā quo se impeti singulariter expectat. Et nos qdē q̄ inter hoies viuimus, sæpe p̄ hominē à callido hoste tētamur, vos aut qui iā vitā p̄sentē extra hoim frequētiā ducitis, & tāto maiora certamina pati necesse est, q̄to ipse ad vos magister tentationū accedit. Neq; em̄ vacare orationibus ac laudibus dei sine aliqua interruptione tēporis potestis, quia & si inrētio continue p̄opta est, ipsa tñ hūanitatē infirmitas in semetipsam relabatur, vt aliquādo sessa iaceat, atq; ab studiū sui exercitatione torpescat. Antiquus vero hostis mox vt otiosam mentē inuenerit, & ad eā sub quibusdā occasionibus locuturus venit & qdā ei de gestis p̄teritis ad memoriā reducit. Audita quondā verba indecēt cogitatione resonat, & si q̄ dudū turpiter acta sunt eorū spēs oculis cordis opponit, vt quā de p̄sentibus nō valet inquinare de malis transactis violēt & decepta mens sæpe in dilectionē reparat, vnde diuiciā p̄pōnit affixit, ita vt vere cū Psalmista dicat. Cōputruerūt & corruptę sunt cicatrices à facie in sibi p̄teritis meæ. Cicatrix quippe figura est vulneris, sed sanati. Cicatrix ergo ad putredinē redit q̄ peccati vulnere qd iā per p̄nitentiā sanatū est in delectationē sui animus cōcutit. Sæpe nā q̄ quod fecimus p̄ hostis callidi insidias oculis cordis videmus. Cūq; insensibiliter in hoc delectatio subrepat, quis iā plāgat quod fecerit, & det tñ infelicē animū qdā fecisse q̄ plāgat. Hæ sunt cordis nřæ tenebræ quas in hac vita volētes nolētes sustinemus. Quis cōtra hæc q̄rēdus est, nisi adiutor in opportunitatibus in tribulatione.

G Valde aut libētē accepi quod tua me charitas de sua dubitatione requisit, an oriētis ecclesiæ fidē atq; doctrinā sanctæ memoriæ Leonis sequant, an forte earū sensus inter semetipsas pro triū capitulorū defensione diuisus sit, vnde certā dilectionē tuā esse desidero, q̄a p̄dictæ sanctissimæ oriētales ecclesiæ vno sensu, vna doctrina fidē eiusdē sanctæ memoriæ Leonis tenent, & sc̄tām Calcedonēsem synodū ita nobiscū custodiūt atq; venerātur, vt nullus epūs esse reputet, q̄ eiusdē synodi defensor sectatorq; non fuerit. Hinc est em̄ vt quotiēs in q̄tuor p̄cipuis sedibus antistites ordinant, synodales epistolas vicissim mittāt, in quibus se sc̄tām Calcedonēsem synodū cū alijs ḡnālibus synodis custodire fateant, sicut & nos auersamur atq; anathemate plectēdos ducimus, si qs de fide eiusdē synodi aliqd imminuere, vel aliud in ea addere p̄sumit. Nā synodus quæ postea ḡnāliter facta est, idcirco à nobis custodit, quia eiusdē synodi sequax in oibus illius honorē autoritatēq; custodit, vnde necesse est vt dulcissima mihi dilectio tua in id quod p̄cipue in sc̄tis moribus viuūt, quod se p̄ abstinētiā affligit, quod doctrinæ dei vehemētius insistit, hoc studiosius cogitet ne errorē schismaticorū sequēs à sc̄tā vniuersalis ecclesię cōmunionē diuisa possit inueniri. Et quid tot labores proderūt, si in vnitatē fidei inuēti nō fuerint quę aū oipotētis dei oculos in bonis actib⁹ animā p̄cipue custodit. Hinc em̄ dicit, vna est colūba mea, Hinc itē dñs ad Moysen ait. Est locus penes me & stabis supra petrā. Quis est locus q̄ non sit dñi dū cuncta in ipso p̄ quę creata sunt, continent. Sed tñ est locus apud eū videlicet sanctæ ecclesiæ vnitās in q̄ velut supra petrā stat, dū confessionis soliditas humiliter teneat, de quo loco subiungit. Tunc videbis posteriora mea, in petra em̄, id est sc̄tā ecclesia

ecclesia stātes dei posteriora videbimus, quā ea q̄ in fine promissa sunt cōlestis patrie gaudia cōtēplabimur, pueri autē hoīes qui triū capitulorū occasiōe reperta ecclesiasticā disciplinā fugiunt, de suis carnalibus actibus reprehēdi primescūt, & subesse sedi aplicae nolūt, & nos quasi de fide reprehēdūt quā ipsi nesciūt. Et dū neq; in fide recti sunt, neq; in bonis opibus intēti studeāt, ut certare pro fide videant. Sicq; q̄tidie deteriores fiūt, dū in eis culpa grossescit. Qui quasi de zelo feruoris fieri etiā laudabiles appetūt, sed iuxta qd scriptū est, ex operibus eorū cognoscetis eos, vitā eorū tua charitas ostēdat, & meritū intētionis aspiciat. Ut em̄ dilectioni tuae de eadē re breuiter loquar, tota Calcedonēsis synodus vsq; ad definitionē fidei & prolationē canonū de gñalibus causis locuta est. Nā post p̄bationem canonum specialia Episcoporum ceramina sopire curauit.

¶ Epistola vero quā in ea reuerēdisimū Ibas denegat suā quā in extrema parte synodi iaceat cognoscis q̄ videlicet epistola Nestoriū inauditū, & inquisitione nō facta dānatū asserit, Cyrillū vero in Apollinaris dogma cecidisse suspicat. Et si totus superior textus p̄dictae synodi legit, q̄tū hāc epistola eidē synodo aduersat, inuenit, quia scilicet sc̄ta synodus & Nestoriū, sicut est, hāreticū denuntiat, & beatum Cyrillū patrē catholicū venerat. Epistola ergo q̄ illum defendit qui a synodo dānatus est, & eū accusat qui a synodo veneratus est, proculdubio definitioni sanctae synodi probat aduersari. Qui em̄ tantorū patrū definitā nō seruāt sniam, proculdubio aduersat seculū, quia autore deo a sacra doctrina illorū nō discordamus. A capite itaq; incipiētes vsq; in quartū altaris ministrū, hanc formā sequēdā cognoscimus, ut q̄ minor est, maior ei p̄cedat, sed sicut honore, ita & in crimine, & quē maior sequit̄ culpa, maiore implicet vindicta, & post p̄nitentiā credat̄ esse fructuosa. Quid em̄ prodest triticum seminare, & fructū illius non tollere? aut domū construere, & non illic habitare? Post dignā satisfactionē credimus redire posse ad honorē, propheta dicēte, Nūquid q̄ cadit nō adiciet ut resurgat? Et q̄ aduersus est nō reuertet̄. Idē q; ait, Peccator in q̄cūq; die cōuersus ingemuerit, saluus erit. Vnde Psalmista, Cor mūdū crea in me deus, & sp̄m rectū innoua in visceribus meis. Ne p̄icias me a facie tua, & sp̄m sanctū tuū ne auferas a me. Cū em̄ petiit, ne ab eo p̄iceret, p̄ lapsi culpa q̄ alienā rex & p̄pheta simul rapuisset vxorē, tremefactus expauit. Propheta indicatē flagitiū suū, vnde p̄nitentiā agēs addidit, Redde mihi lāritiā salutaris tui, & sp̄u principali cōfirma me. Si em̄ dignā deo p̄nitentiā nō fecisset, nequaq; alijs p̄dicaret. Ait em̄, Doceā iniquos vias tuas, & ip̄i ad te cōuertent̄. Cū em̄ p̄ctā sua prospexit, p̄pheta, mūdāta p̄ p̄nitentiā nō dubitauit p̄dicādo curare aliena. Et sacrificiū de semetipso offerre deo studuit, cū dicebat, Sacrificiū deo spūs cōtribulatus. Ad hāc ista suffecerāt, sed oīs snia q̄ plus sacrae scripturae testimonijs cōfirmat, facilius credit, de hoc em̄ p̄pheta dicit, Nolo mortē p̄ctōris, sed ut cōuertat̄ & viuat, & hoc peccātibus dī. P̄ctōr in q̄cūq; die cōuersus ingemuerit, oēs iniquitates eius in obliuione tradunt̄. Si em̄ redēptor q̄ p̄ctōres minime p̄dere, sed iustificare venit in obliuione peccātēs nō derelinquit, q̄s hoīm cōdēnādos reseruāt, cū ap̄lus dicat, si deus iustificat, quis est qui cōdēnet, Ad fontē misericordiae recurrētes, euāgelicā referamus sniam, Gaudeo, inquit, magis sup̄ vno p̄ctōre p̄nitentiā agēte q̄ sup̄ nonagintanouē iustis qui non indigēt p̄nitentiā. Et ouē p̄ditam nonagintanouē non errantibus relictis humero reportatā dicit. Si ouis errans post inuētiōē ad ouile humero reportat, cur post p̄nitentiā p̄ctā ad ecclesiae ministerium p̄ctōr non reuocet? Quid em̄ est grauius carnale delictū admittere, sine quo in multis pauci inueniunt, an dei filiū timēdo negare? in quo vno ipsum beatum Petrū ap̄lm principē, ad cuius nunc corpus indigni sedemus, lapsum eē cognoscimus, sed post negationē p̄nitentiā secuta, & post p̄nitentiā misericordia data, quia illum ab apostolatu non depulit, quē an se ipsum negare praedixit. Tibi hēc fili charissime dicta sufficiant, ut illum quē conspicias fletu delicta delere in conspectu diuinitatis non dubites misericordiam consequi, quia nullum peccantē conuersum despicit qui peccatores redimere venit.

¶ Quod imaginē illius quē colis tibi dirigēdam p̄ Dulceriū diaconē tuū rogasti, valde nobis B tua postulatio placuit, quia illū in corde tora intētiōe quāris, cuius imaginē prae oculis habere desideras, ut visio corporalis quotidiana reddat exoptatum, & dū p̄cturā vides ad illū animo inardescas, cuius imaginē videre desideras, ab re nō facimus, si p̄ visibilia inuisibilia demonstramus. Sic homo qui aliū ardēter videre desiderat, atq; ex more sponsam amādo desiderat, atq; videre conat̄, si contingit illā ad balneum ire, aut ad ecclesiam procedere, festinus in via se p̄parat, ut de eius visione hilaris recedat. Scimus quia tu imaginē saluatoris nr̄i ideo nō petis,

Decreta Gregorii pape.

ut quasi deū colas, sed ob recordationē filij dei ut in eius amore recalescas, cuius imaginē videre desideras. Et nos quidē nō q̄si aū diuinitatē aū ipsam p̄sternimur, sed illū adoramus quē p̄ imaginē aut natū aut passum, vel in throno sedētē recordamur. Et dū nos ipsa p̄ctura quasi scriptura ad memoriā filiū dei reducimus, animū nostrū de resurrectionē l̄tificat aut de passionē mulcet. Ideoq; diximus tibi furtivas duas imaginem saluatoris, & sanctę dei genitricis Marię, & beatorū ap̄loz Petri & Pauli cōtinētes p̄supradictū filiū nostrū diaconē, & vnā crucē & clauē p̄b̄ndictiōis aūctissimo corpore Petri ap̄loz principis, ut p̄ eū sis ab hoste maligno defensus, cuius p̄ sanctū lignū te eē munitū credis, & ex eo te p̄tegat q̄ iuueniles affectiones tibi suggerit. Recordare ut in bonis tuis actibus p̄seuerās alios in eius accēdas amore propter quē solitariū te fecisti habitare, ut vitę huius mala q̄q; in corde inimicus suggerit retroacta, mētis p̄uēctib⁹ q̄si facibus inardescas, pro cuius amore vitā etiā velis finire, ipse q̄q; te p̄regat vsq; in finē q̄ cūctū mūdū dignatus est redimere Iesus Chr̄s dñs n̄r q̄ est in secula.

¶ Item, Gregorius Theotistę patricię de discordia sedanda.

M Agnas omnipotēti deo gr̄as agere debemus, q̄ p̄ssimi & benignissimi imperatores n̄ri tales de suo ḡne iuxta se propinquos habēt, de quoz conuersatione nobis oibus grande sit gaudiū, vnde & pro eis dñs continue nobis orandū est, ut eoz vita cū suis oibus protegēt celesti gratia per longa tēpora tranquilla seruet, indico autē q̄ leuitate populū tumultū cōtra vos detractionis exortū quibuscūq; nuntiantibus cognoui. Quia ex re excellētā vestrā audio fuisse nō modice contristatam. Quod si ita est, valde miror qui cor fixistis in celo verba hoīm agitauit in terra, Beatus etenim Iob cū amici eius qui ad consolandū eū venerant in increpatiōe p̄soluisent, ait. Ecce em̄ de celo t̄stis meus & cōsciū in excelsis. Qui em̄ vitę suę in celo t̄stē habet, iudicia hoīm p̄timescere in terra non debet. Dux q̄q; bonoz Paulus dicit. Opus autē suū probet vnusquisq; & sic in semetipso tantū gloriā habebit, & nō in altero. Si em̄ aut laudibus l̄tamur, aut vituperatōe frangimur, nostrā gloriā non in nobis, sed in alijs ore posuimus. Et facit virgines oleū in vasis suis nō sumpserunt, sapiētes autē sumpserunt oleū in vasis suis cū lāpadibus, lāpades quippe n̄rę bona sunt opera, de quibus scriptū est. Luceat lux vestra corā hoibus, ut videant opera vestra bona, & glorificēt patrē vestrū qui in celis est. Tunc autē oleū in vasis cū lāpadibus sumimus, quādo de bonis actibus nitore glorię nō a laudatibus proximis q̄rimus, sed hęc intra testimoniū cōsciētę seruamus, in omne autē quod de nobis extra dicitur currere ad archana mētis debemus. Et si oēs vituperēt liber est quam cōsciētia nō accusat, quia & si oēs laudāt liber eē nō potest si hunc cōsciētia accusat. De Iohāne veritas dicit. Quid existis in desertū videre? arundinē v̄to agitatā. Quod videlicet p̄ negationē dicit nō p̄ cōfirmationē, cū subdit. Sed qd existis videre? hominē mollibus vestitū. Ecce qui mollibus vestitū in domibus regū sunt, q̄uis em̄ iuxta veritatē Euāgelij Iohannes vestimēto aspero fuerit indutus, p̄ significationē t̄m mollibus vestiti sunt q̄ adulationibus ac laudibus delectant. Negat autē quia Iohānes arundo v̄to agitata fuerit, q̄m mētis eius fortitudinē nulla hūani oris aura flectebat. Nos em̄ si laudib⁹ erigimur vituperationibus humiliamur, harūdo v̄to agitata sumus. Sed absit hoc, absit a corde vestrę excellētę. Scio qui magistrū gētū studiōse legitis, qui ait. Si adhuc hoibus placerē, Chr̄s feruus nō essem. Si quā t̄m vel parua tristitia ex hac re mēti vestrę exorta est, credo q̄ hoc oīpotes deus fieri benignē permisit. Neq; em̄ electis suis in hac vita p̄misit gaudia delectatōis, sed amaritudines & tribulatiōes, ut medicinā more p̄marę poculū ad dulcedinē æternę redeāt salutis. Quid nāq; dicit? Mundus gaudebit, vos lugebitis. Quaspe, qua promissiōe paulopost subdit. Itēz videbo vos, & gaudebit cor vestrū, & gaudiū vestrū nemo auferat a vobis. Hinc itēz discipulis dicit, in patiētia vestra possidebitis aīas vestras. Pensate q̄so vbi erit patiētia, si deest qd toleret. Nō suspicor em̄ Abelē quē Cain malicia nō exercebat. Boni em̄ sine malis si fuerint, p̄fecti eē boni non possunt, quia minime purgant. Ipsa autē maloz societas purgatio bonoz est. Tres in archa filij Noe fuerunt, vnus irrisor patris extitit. Qui & si in se b̄ndictus fuerit, maledictionis t̄m s̄nam in filio suscepit. Duos Abrahā, priusq; Cethurā vxorē acciperet, filios habuit, sed t̄m carnalis eius repromissionis est filiū persecutus. Quod magnus doctor exponit, dicēs. Sicut is qui secundū carnē est, persequēbat eū qui secundū sp̄m, ita & nunc duos Isaac filios habuit, sed vnus qui spiritalis extitit aū minas fratris carnalis fugit. Duodecim Iacob filios habuit, sed vnū qui rectius viuebat, decē in Aegypto vendiderunt. In David p̄phetia, q̄a fuit quod purgari debuisset actū est, ut persecutorē filiū pateret. Beatus Iob de societate reproboz dicit, frater sui draconis, & socius strutionū. Ad Ezechielē dñs ait, Filij hoīs increduli & subuersores sunt tecū, & cū scorpīoibus habitas. Interdū iter duodeci ap̄los vnus reprobus mixtus est, ut eēt cuius p̄secutione vndecim tentarent. Ap̄loz principes discipulis loquit, dicens, Iustū Loth oppressum a nephandoz iniuria eripuit, aspectu em̄ & auditu iustus erat, habitans

habitas cum eis de die in diem animam iustis opibus cruciabant. Paulus quoque apostolus discipulis loquitur dicens. In medio nationis prauae & perversae, inter quos lucetis sicut luminaria in mundo verbum vitae continentes. Quia ergo scriptura teste cognoscimus in hac vita bonos sine malis esse non posse de stultorum vocibus excellentia vestra turbari nullatenus debet, & maxime in omnipotenti deo tunc certa fiducia est quam pro bono opere aduersitatis aliquid in hoc mundo recipit ut plena merces in aeterna retributione seruetur, unde in sancto euangelio dicit. Beati eritis cum aduersus vos omne malum dixerint homines metuentes, propter nomen meum. Qui in consolatione nostra sua in exemplum adducere opprobria dignatus est, dicens. Si patres familias Beelzebub vocauerunt, quanto magis domesticos eius.

A Sunt autem plerique qui vitam bonorum fortasse amplius quam debet, laudant. Et ne qua elatio de laude subrepat, permittit omnipotens deus malos in obrectatione & obiurgatione prorumpere, ut si qui culpa ab ore laudantium in corde nascitur, ab ore vituperantium suffocetur. Hinc est quod doctor gentium se in predicatione currere testatur, inter infamiam & bonam famam. Qui etiam dicit, ut seductores & vices. Si igitur fuerint qui malam famam Paulo imponerent, qui hunc seductorem vocarent, quis ergo Christianus debet indignum ducere pro Christo iniurias audire? Quanta autem virtutis fuscior non redemptoris fuerit nouimus, qui per sacrum eloquium non solum plusquam propheta, sed etiam angelus vocatur, & tamen (sicut ecclesiastica historia testatur) post mortem a persecutoribus corpus eius incensum est. Sed quia ista de sanctis omnibus dominus de ipso sancto sanctorum, id est de deo qui pro nobis homo factus est, loquimur, qui ante iniuriam, quia daemonia haberet, audiuit, post mortem vero a suis persecutoribus seductor appellatus est, cum diceretur, scimus quia seductor ille dixit, post tres dies resurgam. Quanta autem nos peccatores a lingua vel manibus iniquorum hominum portare necesse est, qui in aduentu aeterni iudicis iudicandi sumus, si & ipse tanta etiam post mortem pertulit qui iudex venit. Haec dulcissima & excellentissima filia breuiter dixi, ne quoties stultos homines tibi derogare cognoscis, qualibet vel paruula mentis tristitia tangaris. Sed quia sedari hoc ipsum stultorum hominum murmur tranquillare potest peccatum credo si bonum quod valet fieri negligit ut fiat. Nam cum placare infamas metes atque ad salutem reducere possumus, scandalizare eos minime debemus.

B Sunt enim quaedam scandala quae omnino despicienda sunt, quodam vero cum vitari sine culpa non possunt, despicienda non sunt, ne cum culpa seruentur. Quod sacro euangelio predicante cognouimus, quia cum veritas diceretur, non quod intrat in os coinquinat hominem, sed quod procedit de ore coinquinat hominem & discipuli responderent dicens, scis quia pharisaei audito hoc verbo scandalizati sunt, protinus respondit. Omnis plantatio quam non plantauit pater meus coelestis, eradicabitur, finite illos, caeci sunt & duces caecorum. Et tamen cum tributum peteret prius ratione reddidit per quam tributum soluere non deberent, atque illico subiunxit, ut autem non scandalizemus eos, vade ad mare & mitte hamum, & eu piscem qui prius ascenderit, tolle, & apertum ore eius inuenies statera, & sumes da illi pro me & te. Quid est autem quod de scandalizatis alijs dicit, finite illos, caeci sunt & duces caecorum, & alijs ne scandalizetur a domino tributum soluit, etiam quod non debet, quid est quod aliud scandalum esse misierit, aliud vero venire perhibuit, nisi ut nos doceret & illa scandala quae nos implicat in peccato continere, & illa quae placare sine peccato possumus, modis omnibus mitigare? Vestra itaque excellentia per protegente domino prauorum hominum minui scandala cum magna tranquillitate declinare. Prius enim a vobis secreto vocandi sunt ac ipsius ratio reddenda, & peruersa quodam capitula quae nos tenere existimant coram ipsis anathematizanda. Quod si etiam, sicut dicitur, dari anathema fidei suspicatur, & iureiurando firmandum est vos eadem capitula nunquam tenere, nunquam tenuisse. Nec vobis videatur indignum tali eis modo satisfacere, nec de imperiali genere sit contra eos aliquod in vestra mente fastigium. Omnes enim fratres sumus vnius imperatoris potestate conditi, & eius sanguine redempti, & idcirco fratres nostros quantumlibet pauperes & abiectos in nullo despiciere debemus. Certe etiam Petrus potestatem regni coelestis acceperat ut quod in terra ligaret vel solueret, esset in caelo ligatum vel solutum, super mare ambulabat, egrotantes umbra curabat, peccatores vero occidebat, mortuos oratione suscitabat, & quia ex admonitione spiritus ad Cornelium gentile fuerat ingressus, contra eum a fidelibus questio facta est. Cur ad gentiles fuerat ingressus & comedisset cum eis. Cur eos in baptismo recepisset, & tamen idem apostolus primus tanta donorum gratia repletus, tanta miraculorum potestate suffultus, quare fidelium non ex potestate, sed ex ratione respondit, causam per ordinem exposuit, quomodo vas quoddam velut linteam in quo quadrupedia terrae & bestiae, reptilia atque volatilia inerant, de caelo submitti viderit, vocemque audierit, surge Petre occide & manduca, qualiter tres viri venerint, eum ad Cornelium vocantes, qualiter spiritus sanctus hunc cum eis ire preceperat, qualiter idem spiritus sanctus quod venire in baptizatis in Iudaea post baptismum consueuerat, in gentibus ante baptismum venit. Si enim cum a fidelibus culparetur, autoritate quam in sancta ecclesia acceperat attendisse respondere poterat, ut pastorem sui oues quae commissae fuerint, reprehendere non auderetur, sed si in quarela fidelium aliquid de sua potestate diceret, profecto doctor mansuetudinis non fuisset, humili ergo eos ratione placauit atque in causa reprehensionis suae, etiam testes adhibuit, dicens, venerunt autem mecum & sex fratres isti.

Decreta Gregorij pape.

C Si igit & pastor ecclesie & aplos princeps signa & miracula singulariter facies nō dedigna-
tus est in cā reprehēnsionis suæ rationē humili reddere, q̄to magis nos p̄ctōres cū in re aliqua
reprehēdimur, reprehēsores n̄ros ratioe humili placare debemus: ad me etenim sicut nōtis cū
apud vestigia dñorū in regia vrbe demorarer, multi ex eis venire cōsueuerāt qui de p̄dictis ca-
pitulis accusabant. Sed teste cōscientia fateor nunq̄ in eis aliquid prauitatis, aliqd erroris de
his q̄ cōtra eos dicebant, inueni, vnde & eos opinione cōtēpta familiariter suscipere & magis
ab insequētibus defendere curabā, dicebat nāq̄ cōtra eos q̄ sub obtētu religiōis cōiugia solue-
rēt, & q̄a dicerēt q̄ baptisma p̄ctā penitus nō auferret, & si de iniquitatibus suis q̄s p̄cēnitētiā
in trienniu ageret, postmodū puer se viuere liceret, & q̄a si cōpulsū aliqd de quibus reprehēde-
bant, anathematizare se dicerēt anathematis vinculo nullo mō teneri. Et si qui sunt q̄ certissi-
me talia sentiūt, vel tenēt, q̄a christiani nō sunt, dubiū nō est, eosq̄ & ego & oēs catholici epi,
atq̄ vniuersa ecclesia anathematizam⁹, q̄a veritati cōtraria sentiūt & cōtraria loquunt. Si em̄
dicūt religiōis cā cōiugia debere dissolui, sciēdū est, quia & si hoc lex hūana cōcessit, lex diuina
phibuit. Per se em̄ veritas dicit, Quod deus cōiunxit, hō nō sepat. Qui etiā ait, Nō licet di-
mittere vxorē, excepta cā fornicatiōis. Quis ergo huic celesti legislatori cōtradicat? Scimus
q̄a scriptū est, Erūt duo in carne vna. Si igit vir & vxor vna caro sunt, & religiōis cā vir dimit-
tit vxorē, vel mulier vir: in hoc mūdo remanēt, vel forte ad illicita migrantē q̄ est ista cōuer-
sio, in qua vna eadēq̄ caro & ex parte transiit ad cōtinentiā & ex parte remanet in pollutiōe. Si
vero vtriusq̄ cōueniat cōtinentē vitā ducere hoc q̄s audeat accusare, q̄n certū est q̄a oīpotes de-
us q̄ minora cōcessit, maiora nō phibuit. Et multos sanctos nouimus cū suis cōiugibus & pri-
us cōtinentē vitā duxisse, & postmodū ad sanctæ ecclesie regimina migrasse.

D Quobus etenim modis sancti viri etiā à licitis abstinerē solēt aliq̄n, vt meritū sibi apud oīpo-
tentē deū augeant, aliq̄n vero vt añ vitæ actæ culpas detergāt. Tres etenim pueri in regis Baby-
lonici obsequio deducti legumina ad vescēdū petētes cibis regis vti noluerūt, nō q̄a culpa eet
si ea quæ deus creauit, ederent. Noluerūt ergo sumere ea quæ licebat vt per cōtinentiā virtus
excreceret, Dauid vero qui alienam coniugē tulerat & valde pro sua culpa fuerat flagellatus
aquam bibere longe post de Bethleemica cisterna noluit.
Quā cū ei fortissimi milites detulissent, bibere recusauit, eāq̄ fundēdo dño libauit, licebat em̄
bibere si voluisset, sed q̄ illicita se cessisse meminerat, laudabilē & à licitis abstinēbat, & q̄ prius
pro culpa sua morientū militū sanguinē fundi nō metuit, postmodū si aquā biberet, etiā pro
culpa sua morientū militū sanguinē se fuisse iudicauit, dicēs, Nō sanguinē hoīm istorū q̄ pro
fecti sunt, & animarū periculū bibā. Proinde cū boni cōiuges aut meritū augere desiderāt, aut
ante actæ vitæ culpas delere, vt se ad cōtinentiā constringāt, & meliorē vitā appetant, licet. Si
vero cōtinentiā quā vxor appetit, vir recusat, diuidi coniugiū nō licet, quia scriptū est, Mul-
ier sui corporis potestate nō habet, sed vir. Si qui verō sunt q̄ dicūt, in baptisate p̄ctā superfi-
cie tenus dimitti, quid est hac p̄dicatione infidelius, in qua ipsū fidei sacramētū festinat sol-
uere, in q̄ principalit̄ ad celestis mūditæ mysteriū aīa ligat, vt absoluta radicitus à p̄ctis oībus
soli illi inhæreat, de quo scriptū est, Mihi aut adhærere deo bonū est. Certe rubri maris tran-
situs figura sacri baptismatis fuit, in quo hostes à tergo mortui sunt, sed aliq̄ cōtra faciē in here-
mo inuēti. Sic quippe oībus q̄ in sc̄to baptisate tingunt, eorū p̄ctā præterita oīa laxant, quia
eis velut Aegypti hostes à tergo moriunt, sed in heremo alios hostes inuenimus priusq̄ ad p̄-
missionis patriā ptingamus. Multæ nos tētationes fatigāt, & ad terrā viuientium tendētibus
iter intercludere festināt. Qui ergo dicit, p̄ctā in baptisate funditus nō dimitti, dicat in ma-
ri rubro Aegyptios veraciter nō mortuos, fateat necesse est p̄ctā in baptisate funditus mori
q̄a nimis plus valet in absolutiōe n̄ra veritas, q̄ vmbra veritatis. In euāgelio dñs dicit, Qui lo-
tus est, nō indiget, nisi vt pedes lauet, sed est mundus totus. Si igit p̄ctā in baptisate funditus
non dimittunt, neq̄ is qui lotus est, mūdus est totus. Totus em̄ mūdus dici non potest, cui de
p̄ctō aliquid remāsit. Sed nemo resistit voci veritatis, quæ ait, Qui lotus est, mūdus est totus.
Nihil ergo ei de peccati sui cōtagione remanet quē totum fatetur mūdū ipse qui redemit. Si
qui autē dicunt de peccato quolibet & triennio p̄cēnitentia agenda est, & post trienniu in vo-
luptatibus viuendū, isti adhuc nec p̄dicamenta veræ fidei, nec sacræ scripturæ p̄cepta cogno-
uerūt. Cōtra hos p̄dicator egregius Paulus dicit, Qui seminat in carne sua, de carne sua & me-
ret corruptionē. Cōtra hos iterū dicit, Qui ī carne sunt, deo placere nō p̄nt, vbi discipulis sub-
iūgit, vos aut nō estis in carne, sed in spū, hi quippe in carne sunt q̄ in carnalibus voluptatibus
viuunt. Cōtra hos dicit, Neq̄ corruptio in corruptelam possidebit. Si autē dicunt pauci tem-
poris p̄cēnitentiā cōtra peccatū debere sufficere, vt iterū liceat ad peccatū redire, recte hos pa-
storis primi snia pcutit, q̄ ait, Contigit illis illud veri prouerbiū. Canis reuersus ad vomitū, &
sus lotus in volutabro luti. Magnū est enim contra peccatū virtus p̄cēnitentiæ, sed si quis ī eadē
p̄cēni-

penitentia pseueret. Nā scriptū est, qui pseuerauerit vsq; in finē hic saluus erit. Hinc scriptū. Qui baptizāt à mortuo & itē tagit eū, quid proficit lauatio eius? Mortuū quippe est omne opus puerum qd prahit ad mortē, qd vitā iustitiā nō uiuit. Baptizat ergo à mortuo & itē tagit eū, q praua opē q se egisse meminit, deplorat, sed se eisdem itē post lachrymas implicat. Anima ita qlibet eisdē mortui lauatiōe nō proficit, quia hoc itē faciēdo qd planxit, nec p lamēta pnia ad rectitudinē iustitiā exurgit. Pcenitentiā em vere agere est cōmissa plāgere, & itē plangenda declinare. Si qui vero sunt qui dicūt, quia cōpulsus qspi am necessitate si anathematizauerit, anathematis vinculo nō tenet, ipsi sibi testes sunt, quia christiani nō sunt, quia ligamēta sanctā ecclesiā vanis se æstimāt conatibus soluere, ac per hoc nec absolutiōe sanctā ecclesiā quā præstat fidelibus verā putāt, si legationē eius valere nō æstimāt. Cōtra qd diutius disputandū nō est, quia p oīa despicendi & anathematizandi sunt, vt vn se fallere veritatē credūt, inde in peccatis suis veraciter ligent. Si qui sunt igit qui sub noīe christiano hēc q p diximus errorū capitula aut p dicare audēt aut tacite apud semet ipsos tenere, hoc pculdubio anathematizamus. Ex oībus tñ capitulis in eis sicut p dixi qui ad me in regia vrbe venire cōsueuerāt, nullū oīno errorē cuiuslibet p dicti capituli agnouit, sed neq; fuisse existimo, nā si fuisset agnouissem. Quia vero sunt multi fidelū qui iperitiā zelo accēdunt, & sepe dū qdā qsi hæreticos insequunt, hæreses faciūt, eorū infirmitati cōsulē dū est, & sicut p dixi ratōe ac māsuerudine sunt placādi. Illis qppe sunt similes, de qbus scriptū est. Testimoniū phibeo de illis qd emulationē dei habent, sed nō scdm sciam. Vt itaq; excellētia q in electiōe in lachrymis atq; in elemosynis incessabiliter uiuit, eorū sicut petij imperitiā placare, māsuetis exhortatōibus ac rñsionibus debet, vt nō solū de semetip̄a, sed etiā de illis gloriam æterna retributōis inueniat. Hęc me dicere vobis nimis amor suāsit, quia in vestra lætitia me crescere, & in vestra tristitia me existimo minorari. Omnipotens deus gratia vos cōlesti custodiat, & salua dñi pietate & pñssima dñi tranquillitate p parvulorū dñorū nutrimēto vitā vestrā lōgi⁹ extēdat. ¶ Ep̄la Gregorij papæ ad Augustinū.

Reuertendissimo & sanctissimo fratri Augustino, Gregorius seruus seruorū dei. De siderabilē mihi à te missus Denuo religiosus pbr attulit nuntiū, cū te sospitē narravit, & ex ministerio p q missus es fauēte deo pficere nūtiavit, detulit etiam à te missas literas, vbi indicasti qd ager dñicus qui incultus iacebat, & spinarū aculeis ex infidelitate riguerat, vomere tuarū doctrinā exarātē semē verbi suscepit, & fertilē messēm protulit fidelitatis. In eisdē lris qdā subnexuisti capitula sciscitando qliter teneat, vel doceat hęc sc̄ta ap̄lica Romana ecclesia. Bñ satis quia beatus ap̄lus Petrus & apostolatus & ep̄atus principij extitit, & cōsulentī tibi de statu ecclesiā nō ex nobis qsi ex nobis, sed ex gratia q aperit os mutū, & linguas infantij facit disertas, qliter tenere debeas ap̄lici vigoris doctrina edicimus. Igit in primis legebat quota pgenies, ppinq; matrimonio copulet, dicimus qd oportuerat quidē qdiu se cognoscūt affinitate ppinqs ad huius copulē nō accedere societatē, sed quia tēperatiā magis, & p̄sertim in tā barbarā gente placet plusq; districtio cēsura, cōcedendū est, vt post quartā gñationē iungātur. Nā qd posuisti qd si mulier infirmitate correpta nō valuerit viro debitū reddere, quid eius faciat iugalīs, bonū esset, si sic pmaneret, vt abstinentiā vacaret. Sed quia hoc magnorū est, ille qui se nō poterit cōtinere, nūbat magis, non tñ subsidij opē subtrahat ab illa cui infirmitas p̄pedit, & nō detestabilis culpa excludit. Pbr vero vel qlibet sacerdos, si à pp̄lo fuerit accusatus & certi nō fuerint testes qui criminis illati approbēt veritatē, iurandū erit in medio, & illū testē pferat de innocētiā suę puritate, cui nuda & apta sunt oīa, sicq; maneat in pprio gradu. Nam de hoīe qui à pōtifice cōfirmatus fuerit, denuo illa talis reiteratio phibēda ē. In missarū at solēnijs, illud obseruādū ē, qd dñs n̄ Iesus Chr̄us sc̄tis suis tribuit discipulis, accepit nāq; calicē & dat eis dicēs. Hic calix n̄ui testamētī ē in meo sanguine. Hoc facite qtiēscūq; sumitis. Vñ cōgruū nō est, duos vel tres calices in altario ponere, cū missarū solēnia celebrant. De imolatiuis aut elscis cōsulūisti, si à fidelib⁹ cū supradictū fuerit, viuifice crucis signū edi liceret, an non, illud sufficit rñdere qd bt̄is ap̄lus dicit. Si qs dixerit, hoc imolatū ē, nolite edere ppter eū qui indicauit, & ppter cōsciam. Addidisti adhuc qd si pf vel mf, filiū vel filiā intra septa monasterij i infantie annis sub regulari tradiderit disciplina, vtrū liceat eis postq; pubertatis ipluerint annos, egredi & m̄fimonio copulari. Hoc oīno euitamus, quia nefas ē, vt oblati à patribus deo filijs, voluptatis frena laxent. Enimvero qdā absq; interrogatiōe symboli ab adulteris & idignis pbris factus es baptizatos. In his tua dilectio teneat antiquū morē eccl̄ie q quisq; in noīe p̄ris & filij & sp̄s sc̄ti baptizatus ē, rebaptizari eū minie liceat, Nō em in noīe baptizātis, si in noīe trinitatis hui⁹ gr̄a donū pcepit, & teneat qd ap̄lus dicit, vn⁹ deus vna fides, vnū baptisma, doctrinā vero spiritalē, talib⁹ studiosius vt ipertias demādamus.

Decreta Gregorij pape.

- ¶ Incipiūt q̄stiones S. Augustini Cātuariēsis archiepi, & rñsiones Gregorij pape.
- B** ¶ Interrogatio beati Augustini epi Cātuariēsis eccl̄e de epis, Qualr cū suis clericis cōuersent, vel de his q̄ fidelīū ofonibus accedūt ad altariū, q̄tā debeāt fieri portiōes, & q̄liter epi in eccl̄e
(sia agere debeat.
- ¶ Responso Gregorij.
- C** ¶ Sacra scriptura testat, q̄ bñ te nosse nō dubito, & specialr beati Pauli ad Timotheū epl̄e, in qbus erudire studuit, q̄liter eū in domo dei cōuersari oportuisset. Mos aut̄ sedis est aplic̄e ordinatis epis p̄cepta tradere, vt ex omni stipēdio qd accedit, q̄tuor fieri debeāt portiōes, vna vi delictis epi & familiā ppter hospitalitatē atq; susceptionē, alia clero, tertia paupibus, q̄rta eccl̄esis reparandis. Sed q̄ tua fraternitas monasteriorū regulis erudita seorsum viuere nō debet, à clericis suis in eccl̄esia Anglorū, quā autore deo nuper ad fidē pducta est, hāc debet cōuersationē instituere, q̄ initio nascētis eccl̄is fuit patribus nris, in qbus nullus eorū ex his q̄ possi debar aliqd suū eē dicebat, sed fecit eis oīa coīa. Si q̄ vero clerici sunt extra sacros ordines constituti q̄ se cōtinere nō possunt, sortiri vxores debēt, & stipēdia sua exterius accipere, q̄a & de his, de qbus p̄fati sumus, nouimus scriptū, qd diuidebat singulis, prout cuiq; opus erat, de eorū q̄q; stipēdio cogitādū atq; puidēdū est, & sub eccl̄iastica regula tenēdū, vt bonis morib; uiuant, & canēdis psalmis inuigilēt, & ab oībus illicitis cor & linguā & corpus deo autore conseruet. Cōi vita viuētibus iā de faciēdis portiōibus vel exhibēda hospitalitate, & adimplenda mīa nobis qd erit loquēdū, cū oīne qd supest in causis pijs ac religiosis erogādū est dño & magistro oīm docente, qd superest date elemosynā, & ecce oīa munda sunt vobis.
- ¶ Interrogatio Augustini.
- D** ¶ Cū vna sit fides, cur sunt eccl̄is diuersę cōsuetudines, & aliter cōsuetudo missarū i sc̄ta Ro. eccl̄esia, atq; aliter i Galliarū eccl̄is tenet.
- ¶ Responso Gregorij.
- E** ¶ Nouit fraternitas tua Ro. eccl̄is cōsuetudinē, i q̄ se meminit nutritā, q̄ valde amabilē te habet. Sed mihi placet, vt siue in Romana, siue in Galliarū, siue in q̄libet eccl̄ia aliqd inuenisti, qd plus oīpotēti deo possit placere, solcite eligas in Anglorū eccl̄ia q̄ adhuc ad fidē noua est institutiōe p̄cipua quę de multis eccl̄is colligere potuisti infundas. Nō em̄ pro locis res, sed pro bonis rebus loca amāda sunt. Ex singulis ergo qbusq; eccl̄is q̄ pia, q̄ religiosa, q̄ recta sunt elige, & hęc quasi in fasciculo collecta apud Anglorū mētes in cōsuetudinē depone.
- ¶ Interrogatio Augustini.
- F** ¶ Obscuro quid pati debeat, si quis aliquid de eccl̄ia furto abstulerit.
- ¶ Responso Gregorij.
- F** ¶ Hoc tua fraternitas ex plona furis p̄sare p̄t qualr valeat corrigi. Sūt em̄ q̄ hñtes subsidia furū ppetrāt, & sunt aliq̄ in hac re ex inopia delinquūt, vñ necesse ē, vt qdā dānis, qdam vero verberibus, & quidā districtius, quidā leuius corrigant. Et cū paululū districtius agat, ex charitate agēdū est, nō ex furore, quia ipsi hoc p̄stāt qui corrigi, ne gehēnā ignibus tradat. Sic em̄ nos fidelibus tenere disciplinā debemus, sicut boni patres carnalibus filijs solēt. Quos & pro culpis verberibus feriūt, & tñ ipsos q̄s doloribus affligūt, habere hāredes q̄runt, & q̄ possidēt ipsis seruāt, q̄s irati insequi vident. Hęc igit̄ charitas mēte tenēda est, & ipā modū correctiōis dicet, ita vt mēs extrarōnis regulā oīno nihil faciat. Addis etiā q̄o ea q̄ furto de eccl̄is abstulerāt reddere debeāt. Sed absit vt eccl̄ia cū augmēto recipiat, qd de terrenis rebus videtur amittere, & lucra de vanis q̄rat.
- ¶ Interrogatio Augustini.
- G** ¶ Si debēt duo Germani frēs singulas sorores accipere, q̄ sunt ab illis lōga p̄genie gñatę.
- ¶ Responso Gregorij.
- H** ¶ Modis oībus hoc fieri licet, Nequāq; em̄ in sacris eloquijs inuenit, qd huic capitulo cōtradicare videatur.
- ¶ Interrogatio Augustini.
- I** ¶ Vsq; ad quotam gñationem fidelis debeat cum propinquis sibi copulari & nouercis & cognatis si liceat copulari coniugio.
- ¶ Responso Gregorij.
- K** ¶ Et quidē terrena lex in Romana republica permittit, vt sibi fratris sororis seu duorum fratrum germanorū, vel duarū filius & filia misceant, sed expimēto didicimus ex tali coniugio sobole nō posse succrescere, & sacra lex prohibet cognationis turpitudinē reuelare, vnde necesse est vt iam tertia vel quarta gñatio fidelium licēter sibi iungi debeat. Nam secunda quam prā diximus à se omnino debet abstinere. Cum nouerca autē miscere, graue est facinus, q̄a & in lege scriptum est, turpitudinē patris tui nō reuelabis. Neq; em̄ patris turpitudinem filius reuelare potest, sed quia scriptū est, erunt duo in carne vna, qui turpitudinē nouercę quā vna caro cū patre fuit, reuelare p̄sumpserit, profecto patris turpitudinē reuelabit. Cū cognata q̄q; miscere prohibitū est, q̄a p̄ coniunctionē priore caro fratris fuerit facta, pro qua re etiā Iohānes Bab. capite trūcatus & sc̄to martyrio cōsummatu ē. Cui nō ē dictū vt Chr̄m negaret & p̄ Chr̄i cōfessione occisus ē, Sed q̄ eis dñs noster Iesus Chr̄s dixerat, ego sum veritas q̄a p̄
- verita-

veritate Iohānes occisus est, videlicet pro Chro sanguine fudit. Quia vero sunt in Anglorū gēte, q̄ dū adhuc in ifidelitate eēnt, huic nephādo cōiugio dicunt admixti, ad fidē veniētes admonēdi sunt vt se abstineāt, & graue hoc eē p̄ctm agnoscāt, tremēdū dei iudiciū timeāt, ne pro carnali delectatōe tormēta aeterni cruciatus incurrāt. Nō tñ pro hac re sacri corpis ac sanguinis dñi coione priuādi sunt, ne i eis illa vlcisci videant, in qbus se p̄ignoratiū aū lauacrū baptismatis astrinxerūt. In hoc em̄ tpe sc̄ta ecclesia q̄dā p̄feruorē corrigit, q̄dā per mansuetudinē tolerat, q̄dā per cōsiderationē dissimulat atq; portat, vt s̄pe malū q̄d auersat, portando & dissimulādo cōpescat. Oēs hi qui ad fidē veniūt, admonēdi sunt, ne tale aliquid audeāt perpetrare. Si perpetrauerūt, corporis & sanguinis dñi coione priuādi sunt, q̄a sicut in his q̄ p̄ ignorantia fecerūt, culpa aliquatenus toleranda est, ita in his fortiter insequenda qui non metuunt sciendo peccare.

¶ Interrogatio Augustini.

¶ Si lōgiquitas itineris magnainteriacet, vt ep̄i nō facile valeāt cōuenire, an debeāt sine alioz A
rū ep̄oz p̄sentia ep̄i ordinari

¶ Responso Gregorij.

¶ Et qdē in Anglorū ecclesia in q̄ solus tu ep̄s inueniris ordinare ep̄m nō aliter nisi sine ep̄is po B
tes. Nā qñ de Galliis ep̄i veniunt qui in ordinatiōe ipsi testes assistāt: Si fraternitatē tuā ita volumus ep̄os ordinare, vt ipsi sibi ep̄i longō intervallo minime disiungant, q̄tenus nulla sit necessitas vt in ordinatiōe ep̄i cōuenire nō possint. Pastoz q̄q; aliquoz p̄sentia, quia valde ē vt ilis, facillime debeant cōuenire. Cū igit autore deo ita fuerint ep̄i in propinquis sibi locis ordinati, per oia ep̄oz ordinatio sine aggregatis tribus vel q̄tuor ep̄is fieri nō debet. Nā qd in ipsis rebus spiritalibus vt sapiēter & mature disponant, exēplū a rebus etiā carnalibus sumere possumus. Certe em̄ dū cōiugia in mūdo celebrant, cōiugati q̄q; vocant, vt qui in via iā coniugij p̄cesserūt, in subsequētis q̄q; copulæ gaudio misceant. Cur nō ergo nobiscū in hac speciali ordinatione q̄ per sacre ministeriū hō deo coniungit tales cōueniāt, qui in profectu ordinati ep̄i gaudeant, vel pro eius custodia oim ipsi dño preces pariter fundantur.

¶ Interrogatio Augustini.

¶ Qualiter debemus cum Galliarum atq; Britannorum episcopis agere. C

¶ Responso Gregorij.

¶ In Galliis ep̄is nullā tibi autoritatē tribuimus, q̄a ab antiquis p̄decessoz meoz tpibus pal- D
liū Arelatēsis ep̄s accepit, quē nos priuare autoritate pcepta minime debemus. Si igit cōtingat, vt tua fraternitas ad Galliāz puinciā trāseat cū eodē Arelatēsi ep̄o debet agere, q̄liter si q̄ sunt in ep̄is vitia corrigan. Qui si forte in disciplina vigore tepidus existat, tuā fraternitatis zelo accēdēdus est. Cui etiā ep̄las fecimus, vt cū tuā sc̄tatis p̄sentia in Galliis & ipse tota mēte subueniat, & q̄ sunt creatoris n̄ri iussioi cōtraria ab ep̄oz moribus cōpescat, ipse aut ex autoritate, ppria ep̄os Galliis iudicare nō poteris, sed suadēdo, blādiedo, bonāq; tua opa eozū imitatiōi mōstrādo, prauoz mētes ad studiū sc̄tatis reforma, q̄a scriptū est in lege. Per alienā mēsem trāhiens falcē mittere nō debet, sed manu spicas cōterere & māducare, falcē em̄ iudicij mittere nō potes i ea legete q̄ videt alteri cōmissa, sed p̄ effectū boni opis frumēta dñica vitioz suoz paleis expolia, & in ecclesiæ corpore moriēdo & psuadēdo q̄si mādēdo cōuerte. Quicqd vero ex autoritate agendū est, cū p̄dicto Arelatēsi ep̄o agat, nec p̄termitti possit hoc qd antiqua patrū cōstitutio inuenit. Britannoz vero oēs ep̄os tuā fraternitati cōmittimus, vt indocti doceant, infirmi persuasione roborent, peruerſi autoritate corrigan. E

¶ Obsecratio Augustini.

¶ Obsecro vt reliquiæ sancti Sixti martyris trasmittantur. E

¶ Concessio Gregorij.

¶ Fecimus qd petisti, q̄tenus populus q̄ in loco quōdā S. Sixti martyris corpus dixerūt vene- F
rari, q̄ tuā fraternitati nec vesp̄ nec veraciter sanctū videt, certa sc̄ssimi & probatiss. martyris bñficia suscipiēs colere incerte nō debeat. Mihi tñ videt, q̄a si corpus qd ā pp̄lo cuiusdam m̄ artyris eē credit nullis illic miraculis coruscat, & neq; aliq de antiquis existit, q̄ se ā parētibz passionē eius audisse fateant, ita reliquiæ q̄s petistis seorsum cōdēdæ sunt, vt locus q̄ pfatū iacet modis oibus obstruat, nec permittat populus certū deserere, & incertū venerari.

¶ Interrogatio Augustini.

¶ Si pręgnās mulier debeat baptizari, aut postq̄ genuerit post q̄tū possit tēpus ecclesiā intra- G
re, aut etiā baptizari, ne morte p̄occupetur, q̄ si genuerit, post q̄t dies hanc liceat sacri baptismatis sacra percipere, aut post q̄tū tpis huic vir suus in carnis copulatiōe cōiūgi, & si mēstrua cōsuetudine tenetur, an in ecclesia intrare ei liceat, aut sacre coionis sacra percipere, aut viro suo cōiungi p̄mittitur, priusq̄ lauatur aqua, si ecclesiā possit intrare, vel etiā ad mysterium sanctę cōmunionis accedere. Quæ oia rudi Anglorū genti oportet habere comperta.

¶ Responso Gregorij.

¶ Hoc

Decreta Gregorii pape.

Hoc nō ambigo fraternitatē tuā eē requisitā, cui iā & responsum reddidisse me arbitror. Sed hoc qd ipse dicere, & sentire potuisti, Credo qd mea apud te volueris respōsiōe firmari. Mulier enī pregnās cur nō debet baptizari, cū nō sit an oīpotētis dei oculus culpa aliq fecū ditas carnis. Nā cū primi parētes nri in paradiso deliquissent, imortalitatē quā acceperant recto dei iudicio pdiderūt, quia idē oīpotens deus humanū genus culpa sua funditus extinguerē noluit, & imortalitatē hoī p pccō suo abstulit, & tñ p benignitatē suā pietatis fecūditatē ei sobolis reseruauit. Qd ergo naturā hūanā ex oīpotētis dei dono seruatiū ē, q ratione poterit à sacri baptismatis grā phiberi: in illo qppe mysterio in q oīs culpa fundit⁹ extinguit, valde stultū si donū grā cōtradidere posse videat. Cū vero enixa fuerit mulier post qd debeat dies ecclesiā intrare, testamēti vāteris pceptōe didicisti, vt p masculo diebus triginta tribus, p fœmina at sexaginta sex debeat abstineri. Qd tñ sciēdū ē, qd in mysterio accipit. Nā si hora eadē q genuerit actura grās itret ecclesiam, nullo pccō pōdere grauat, voluptas enī carnis nō dolor i culpa ē, in carnis enī cōmixtōe voluptas ē. Nam in prolis platione gemit⁹, vñ & ipse dñs primū mri oīm dixit, in doloribus paries. Si ei enixa mulierē, phibemus ecclesiā intrare, ipam ei pñiam suā in culpā deputamus. Baptizare at vñ enixā mulierē, vel hoc qd genuerit si mortis piculo vrget, vñ ipam hora eadē q gignit, vel hoc qd gignit eadē hora q natū est nullomō phibet, qd sicut scīi mysterij grā viuētibus atq; discernentibus cū magna discretōe puidēda ē, ita his qbus mors iminet sine vlla dilātōe offerenda, ne dū adhuc tps ad p̄bendū redēptionis mysteriū qrit interueniēte paululū mora inueniri nō valeat qui redimat. Ad ei⁹ vero cōcubitū vir suus accedere nō debet, qd usq; ples q gignit ablaet. Praua at in cōiugatorū morib⁹ cōsuetudo surrexit, vt mulieres filios qd gignūt nutrire cōtemnāt, eosq; alijs mulieribus ad nutriēdū tradāt. Qd videlicet ex sola cā incōtinentie videt inuentū, qd dū se cōtinere nolūt, despiciūt lactare qd gignūt. Hē itaq; q filios suos ex praua cōsuetudie alijs ad nutriēdū tradūt, nisi purgatōis tps trāserit, viris suis nō debēt admisceri, quippe quia & sine partus cā cū incōsuetis mēstruis detinent, viris suis misceri phibent. Ita vt morte lex sacra feriat, si qd vir ad mulierē mēstruā accedat, q tñ mulier dū cōsuetudinē mēstrualē patit, phiberi ab ecclesiā nō debet, qd natura ei supflues i culpa nō valet reputari, & p hoc qd inuita patit, iustū nō ē, vt ab ingressu tēpli priuet. Nouim⁹ nāq; qd mulier q fluxū patiebat sanguinis post tergū dñi hūiliter veniēs vestimēti ei⁹ fimbriā tetigit, atq; ab ea statū sua infirmitas recessit, si ergo i fluxu sanguinis posita laudabiliter potuit vestimētū dñi tāgere, cur q mēstrua sanguis patit ei nō liceat dñi ecclesiā intrare. S; dicis illā infirmitas cōpulis, has vero de qb⁹ loqmur cōsuetudo cōstrigit. Perpēde ei⁹ ff. charissime, qd oē qd i hac carne mortali patimur, ex ifirmitate naturę ē digno dei iudicio p culpā ordinatū. Esurire nāq; sitire, estuare, algere, lassellere ex ifirmitate naturę ē. Et qd ē aliud cōtra famē alimēta, cōtra sitim potū, cōtra estū auras, & cōtra frig⁹ vestē, cōtra lassitudinē requiem q̄rere, nisi medicamēta qdā cōtra egritudines explorare: fœminę nāq; & mēstru⁹ sui sanguinis flux⁹ egritudo ē. Si igit bñ psumpsit, qd vestimētū dñi i lāguore posita tetigit, qd vni psonę ifirmitatē cōcedit cur nō cōcedat, cūctis mulierib⁹ q naturę suę vitio ifirmat. Scēte etenī cōiōnis mysteriū i eis dē dieb⁹ pcipere nō debet phiberi. Si ei ex magna veneratōe pcipere nō psumit, laudāda ē, si pceperit, nō iudicāda. Bonā qppe mētiū ē & ibi aliq mō culpas suas cognoscere vbi culpa nō ē, qd sepe sine culpa agit qd venit ex culpa, vñ ēt ē, esurim⁹ sine culpa, cū comedim⁹, qbus ex culpa primi hoīs fctm ē, vt esuriam⁹. Mēstrua ei cōsuetudo mulieribus nō aliq culpa ē, vñ qd natura accidit, si qd natura tñ ipa vitata ē, vt ēt sine volūtatis studio videat eē polluta. Ex culpa venit vititū, i q se ipam qlis p iudiciū fctā sit, humana natura cognoscat, & hō qui culpā spōte ppetrauit, reatū culpe portet iuit⁹. Atq; ideo fœminę cū semetipsas cōsiderāt, & q mēstrua cōsuetudine ad sacm dñici corpis & sanguis accedere nō psumūt, de sua recta cōsuetudie laudādę sunt. Cū vero pcipiēdo ex religiosę vitę cōsuetudie eiusdē mīsterij amore rapiūt, reprimēde sicut pdixim⁹ nō sūt. Sicut ei i testamēto ve. exteriora obseruāt opa, ita i testa. nō. nō tā qd exteri⁹ agit, qd id qd interi⁹ cogitat sollicita itētiōe attēdit, vt subtili snia puniat. Nā cū multa lex velut imūda māducare phibeat, i euāg. tñ dñs dicit, nō qd itrat i os coingnat hoīem, s; ea q exeūt de ore illa sunt q coiqui nāt hoīes, atq; paulopost subiūcit exponēs. Ex corde exeūt cogitatōes malę, vbi vberti iudicādū ē, qd illud ab oīpotēte deo pollutū eē i ope oñdit, qd ex polluta cogitatōis radice gñat. Vñ Paul⁹ q; apłus dicit. Oīa mūda mūdis, coingnatis at & ifidelibus nihil ē mūdum. Atq; mox eiusdē cās coingnatōis annūtiās subiūgit. Coingnata sunt ei cor & mēs & cōsciētia. Si ergo ei cibus imundus nō ē, nō cui mens mūda, cur qd mēte mūda mulier ex natura patitur ei in imunditiā reputet. Vir enī cū ppria cōiuge dormiēs nisi lotus aqua ecclesiā intrare nō debet, s; neq; lotus intrare statū debet, lex at vterī pplo pcepit dicēs, vt nupt⁹ vir mulieri & laua-

& lauari aqua debeat, & añ solis occasum ecclesiã nō intrare, qđ tñ intelligi specialr p̄t, qđ mulie-
 ri vir miscet, qñ illicitē cōcupiscētē aīus ī cogitatōe p̄ delectationē cōiūgit, qđ nisi prius ignis
 cōcupiscētē a mēte deferueat, dignū se cōgregatōi fratrū æstimare nō debet, qđ se grauari p̄ ne
 quitia prauę voluptatis videt. ¶ Quāuis de hac re diuersę hoīm natōes diuersa sentiūt, atq; alia
 custodire videant, Romanos tñ semp ab antiquioribus vltus fuit, post admixtionē pprię cōiū-
 gis & lauari purificationē q̄rere, & ab īgressu ecclesię paululū reuerēter abstinere. Nec hęc di-
 cētēs culpā deputamus eē cōiūgiū, sed qđ ipsa licita admixtio cōiūgis sine voluptate carnis fie-
 ri nō p̄t, a sacri loci īgressu abstinēdū est, qđ voluptas eē sine culpa nō p̄t. Nō em̄ de fornicatiōe
 vel de adulterio natus fuerat, qđ dicebat. Ecce em̄ in iniquitatibus cōceptus sum, & in p̄ctis pepe-
 rit me mī mea. Qui em̄ in iniquitatibus cōceptū se nouerat, a delicto se natū gemebat, qđ por-
 tat arbor in ramo humore vitij, quē traxit ex radice, in qbus tñ verbis nō admixtionē cōiūgi
 iniquitatē noīat, sed ipsam videlicet voluptatē. Cōmixtiōes em̄ sunt multę & licitę ac legiti-
 me, & tñ in eas actū aliq̄tenus fcedamur, sicut s̄pe irascēdo culpas insequimur, & trāquillitatē
 in nobis animi perturbamus. Et cū rectū sit qđ agit, nō est tñ approbabile, qđ in eis aīus p̄turbat.
 Cōtra vitia quippe delinquētū iratus fuerat, qđ dicebat. Turbatus est p̄ ira oculus meus. Quia
 em̄ nisi trāquilla mens nō valeat in cōtēplatiōe se ad lucē suspēdere, & in ira ipm oculū turba-
 tū dolebat. Quia dū mala acta de orsum insequit, cōfundi atq; turbari a summoz cōtēplatiōe
 cogebat. Et laudabilis est ergo ira cōtra vitij, & tñ molesta, qđ turbatū se aliquē p̄reatū icur-
 risse æstimabat. Legitima ergo carnalis copula oportet vt cā plis sit, nō voluptatis, & carnis
 cōmixtio creādos liberos sit ḡra, nō satisfactio vitioz. Si qđ sua cōiuge nō cupidine volup-
 tatis raptus, sed solūm creādos liberos ḡra vtit, ipse p̄fecto siue de īgressu ecclesię, seu de su-
 mēdo corpis dñici & sanguinis mysterio suo est iudicio relinquēdus, qđ a nobis p̄hiberi non
 debet accipere, qđ in igne positus nescit vri. Cū vero nō amor procreāde sobolis, sed voluptas
 dñat in ope cōmixtiōis, hñt cōiuges etiā de sua cōmixtiōe, qđ desleāt, hoc em̄ eis cōcedit sc̄ta p̄-
 dicatio, & tñ de ipsa cōcessiōe metus animū cōcutit. Nā cū Paulus ap̄lus diceret, qđ se cōtinere
 nō p̄t, habet suā vxorē, statim subiūgere curauit, hoc autē dico secūdū indulgētiā, nō secūdum
 imperiū. Nō em̄ indulget qđ licet & iustū est. Qđ igit indulgeri dixit, culpā eē demonstrauit.
 Vigilati vero mēte p̄sandū est, qđ in Sina mōte dñs populū abstinere a mulieribus p̄cepit.
 Et illic vbi dñs p̄ creaturā subditā hoībus loquebat, tāta p̄uisione est mūditiā corporis re-
 quisiata, vt qđ verba dei reciperēt mulieribus mixti nō essent, q̄to magis mulieres q̄ corpus dñi
 oipotētis accipiūt custodire se in carnis mūditiā debēt, ne ipsa īgēstibilis magnitudine my-
 sterij grauent. Hinc etiā ad Dauid de pueris suis p̄ sacerdotē dicit, vt si a mulieribus mūdi es-
 sent, panē propositiōis acciperēt, qđ oīno nō pciperēt, nisi prius mūdōs eos Dauid a mulierib⁹
 fateret. Tūc autē vir qui post admixtionē cōiūgis lotus aqua fuerat, etiā sacre cōionis myste-
 riū valet accipere, cū ei iuxta p̄finitā sniam, etiā ecclesiā licuerit intrare.

¶ Interrogatio Augustini.

¶ Si post illusionē quā p̄ somniū solet accidere, vel corpus dñi quilibet accipere valeat, vel si
 sacerdos sacra mysteria celebrare. ¶ Responso Gregorij.

¶ Et qđ hūc testamentū veteris legis, sicut in supiori capitulo iā diximus, pollutū dicit, & nisi
 lotū aqua ei vsq; ad vesp̄s intrare ecclesiā nō cōcedit. Qđ tñ specialr ad illū populū, spiritali-
 ter autē intelligēs sub eodē intellectu accipiet qđ p̄fati sumus, qđ si p̄ somniū illudit, qui tētatus
 in mūditiā vanis imaginibus in cogitatiōibus inquinat. Sed lauādus est aqua vt culpas cogita-
 tionis lachrymis abluat. Et nisi prius ignis tētatiōis recesserit, reū se q̄si vsq; ad vesp̄rā cogno-
 scar. Sed ē in eadē illusiōe necessaria valde discretio, qđ subtilr p̄sare debeat, ex q̄re accadat mē-
 ti dormiētis. Aliqñ em̄ ex crapula, aliqñ ex naturę supfluitate, aliqñ ex cogitatiōe cōtigit, ali-
 qñ p̄ infirmitatē. Et qđ cū ex naturę supfluitate vel infirmitate euenit, oīno hęc illusio non est
 timēda, qđ hāc aīo nesciēte ptulisse magis dolēdū est qđ fecisse. Cū vero vltra modū appetitus
 gulę ī sumēdis alimētis rapit, atq; idcirco humoz receptacula grauāt, habet ex idē aīus aliqū
 reatū, nō tñ vsq; ad p̄hibitionē p̄cipiēdi sc̄ti mysterij, vel missę solēnia celebrādi, cū fortasse
 aut dies festus exigit, aut exhibere mysteriū, pro eo qđ sacerdos alius in loco deest, ipsa necessi-
 tas cōpellit. Nā si assunt alij qui īplere ministeriū valeāt, illusio pro crapula facta a p̄ceptiōe sa-
 cri mysterij p̄hibere nō debet, sed ab imolatiōe sacri mysterij abstinere (vt arbitror) humilr
 debet, si tñ animū dormiētis turpes imaginatiōes cōcusserūt. Nā sunt qbus ita plerunq; illusio
 nascit, vt eorū animus etiam in somno corporis positus, turpibus imaginatiōibus nō fcedet,
 quā in re vnū ibi ostendit, ipsa mens nō rea, nec tñ suo iudicio libera cū se & si dormiente cor-
 pore nihil meminit vidisse, tñ in vigilijs corporis meminit in ingluuiem cecidisse. Sin vero ex
 turpi cogitatiōe dormiētis orit illusio dormiētis, patet aīo reatus suus, videt etem̄ a qua radi-
 ce inquinatio illa p̄cesserit, qđ cogitauit sciēs, hoc ptulit nesciēs. Sed p̄sandum est, ipsa co-
 gitatio

Decreta Gregorii pape.

gitatio vtrū in suggestione, an in delectatione, an qđ maius est in peccati cōsensu ceciderit. Tribus enī modis implet oē pētm, videlicet suggestionē, delectationē, consensu. Suggestio est qđ fit p diabolu, delectatio p carnē, cōsensus p spm, quia cū primum culpā serpēs suggestit. Eva velut caro delectata est, Adam vero velut spūs cōsensit. Et necessariū est magna discretionē inter suggestionē & delectationē atq; cōsensum iudicē sui proderet animū. Cū enim malignus spūs pētm suggerit in mente, si nulla peccati delectatio sequit, pētm omnino ppetratum nō est. Cū vero delectari caro ceperit, tunc pētm incipit nasci. Si aut etiā ad cōfessionē ex deliberatione descendit, tūc pētm cognoscit pfici. In suggestionē igit peccati initū est, in delectatione nutrimentū, in cōsensu pfectio. Et sæpe cōtingit, vt hoc qđ malignus spūs seminat in cogitatione, caro in delectatione trahat, nec tñ aīa eidē delectatōi cōsentiat. Et cū caro sine aīa delectari neqat, ipse tñ animus, carnis voluptatibus relūctās, in delectatione carnali aliq mō ligat inuitus, vt ei ex rōne cōtradicat, nec cōsentiat, & tñ delectatōe ligatus sit, sed ligatū se vehemēter ingemiscat, vñ & ille celestis exercitatus p̄cipuus miles gemebat dicens, video aliā legē in mēbris meis repugnātē legi mētis meæ, & captiuū me ducentē in lege peccati, qđ est in mēbris meis. Si aut captiuus erat minime pugnabat, sed & pugnabat. Quapropter & captiuus erat, & captiuus nō erat, & pugnabat. Igit legi mētis lex q̄ in mēbris est, repugnabat. Si aut pugnabat captiuus nō erat. Ecce ita est homo, vt ita dixerim & captiuus & liber, liber ex iustitia quā diligit, captiuus ex delectatōe quā portat inuitus.

Incipit synodus romana habita a Gregorio papa primo.

- F** **R**egnante in perpetuum dño nro Iesu Christo tpibus pijsimi ac serenissimi dñi Mauricij & Theodosii Tyberij Augustorū eiusdē dñi Mauricij imperij anno. XIII. indictione. XIII. quinta die mensis Iulij, Gregorius papa coram sacratissimo beati Petri apli corpore, cū epis oibus Romanæ ecclesię & pbr̄is residens astantibus diaconibus, & cuncto clero dixit, In sancta hac Romana ecclesia cui diuina dispensatio p̄esse me voluit dudū cōsuetudo est valde reprehensibilis exorta, vt quidā ad sacri altaris mysteriū cantores eligantur, & in diaconatus ordine cōstituti modulatōi vocis inferuiāt, q̄s ad p̄dicationis officiū & eleemosynarū studiū vacare cōgruebat, vñ sit plerūq; vt ad sacre ministeriū dū blanda vox q̄ritur, quæri cōgrua vita negligat, & cantor minister dñi moribus stimulet, cū populum vocibus delectet. Qua de re p̄senti decreto cōstituo, vt in sede hac sacri altaris ministri cātare nō debeāt, solumq; euāgelicæ lectionis officiū inter missarū solennia exoluant. Psalmos vero ac reliquas lectiones censeo p̄subdiaconos, vel si necessitas exigit p̄ minores ordines exhiberi. Si quis aut cōtra hoc decretū meū venire tētauerit anathema sit. Et responderūt oēs, anathema sit.
- G** ¶ Verēcūdos mos torpore indifcretōis inoleuit, vt huius sedis p̄tificibus ad secreta cubilis seruitia laici pueri ac seculares obsequantur. Et cū pastoris vita esse discipulis semp debeat in exēplo, plerūq; clerici q̄lis in secreto sit vita sui p̄tificis nesciūt, quā tñ (vt dictū est) seculares pueri sciūt. De q̄ re p̄nti decreto cōstituo, vt qdam ex clericis vel etiā ex monachis electi ministerio cubiculi p̄tificialis obsequant, vt is q̄ in loco est regiminis habeat testes tales q̄ verā eius in secreto cōuersionē videāt, qui ex visione sedula exēplū profectus sumant.
- H** ¶ Cōsuetudo noua in ecclesia hac & valde reprehensibilis erupit, vt cū rectores eius patrimonij vrbana vel rustica p̄dia iure illis cōpetere posse suspiciant, fiscali more titulos imprimāt, atq; hoc qđ cōpetere pauperibus æstimāt, nō iudicio, sed manibus defendant.
- ¶ Et cū per p̄dicatores suos veritas dicat, nihil p̄ cōtentionē, etiā ipsum litigiosæ cōtentionis malū trāscenditur, & res q̄libet cū æstimat ecclesiæ posse cōpetere, vi tenet. Proinde p̄senti decreto cōstituo, vt si quis ecclesiasticorū vnquā titulos ponere siue in rustico, siue in vrbano p̄dio sua sponte p̄sumpserit, anathema sit. Et responderūt oēs anathema sit.
- I** ¶ Is aut qui p̄est ecclesiæ, si hoc vel ipse fieri p̄cipit, vel sine sua p̄ceptione factū digna punire animaduersione neglexerit, anathema sit. Et responderūt oēs anathema sit.
- K** ¶ Sicut indignos nos p̄ beati Petri apostoli reuerentiā mēs fidelīū venerat, ita nostrā infirmitatem decet semetipsam semp agnoscere, & ipensæ sibi veneratōis onera declinare. Ex amore qppe fidelīū huius sedis rectoribus mos vltra meritū erupit, vt cū eorū corpora humāda deferunt, hæc dalmaticis cōtegāt, easdē dalmaticas p̄ sanctitatis reuerentiā sibi met parciēdas populus scindat, & cū assint multa sacris corporibus apostolorū martyrumq; velamina & a p̄tōrū corpore sumit, qđ pro magna reuerentiā reseruēt. De qua re p̄nti decreto cōstituo, vt feretrū q̄ Romani p̄tificis corpus ad sepeliēdū duci nullo regimine veleat. Quā decreti mei curā gerere sedis huius pbr̄os ac diaconos cēsem. Si quis vero ex eorū ordine hoc

curare

curare neglexerit, anathema sit. Et ruderunt oēs, anathema sit.

¶ Antiquā patrū regulā sequēs nihil vnquā de ordinatōibus accipiendū esse cōstituo, ne-
q; ex datōe pallij, neq; ex traditōe chartarū, neq; ex ea quā noua p ambitionē simulatio in-
uenit appellatōe pastelli. Quia em̄ ordinādo epō pōtīfex manū imponit, euāgelicā vero le-
ctiōnē minister legit, cōfirmatōis vero huius eplam notarius scribit, sicut pontificē manū
nō decet quā ipōnit viderē, ita minister vel notari⁹ nō debet in ordinatōe eius vocē suam
aut calamū venūdare. Pro ordinatōe ergo, vel pallio, seu chartis, atq; pastello eūdē qui or-
dināndus est, vel ordinatus omnino aliquid dare prohibeo. Ex p̄dictis rebus si quis aliqd cō-
modi appellatōe exigere, vel petere forte p̄sumpserit i districto oipotētis dei examinare rea-
tui subiaceat. Is autē q ordinatus fuerat si nō ex placito neq; exactus, aut petit⁹ post acceptas
chartas, & palliū offerre aliqd cui libet ex clero grā t̄mmodo cā voluerit, hoc accipi nullo-
mō phibem⁹, q̄ ei⁹ oblatio nullā culpā maculā ingerit, q̄ ex accipiētis ambitu nō p̄cessit.
¶ Multos ex ecclēastica familiā nouimus ad oipotētis dei seruitiū festinare, vt ab humana
seruitute liberi in diuino mysterio valeāt in monasterijs cōuerfari. Qd si passim dimittim⁹
om̄ibus fugiēdi ecclēastici iuris dominiū occasione p̄bemus. Si vero festinātes ad oipoten-
tis dei seruitiū incaute retinēmus, illi inuenimur negare qdā qui dedit oīa, vñ necesse est, vt
si quis ex iuris ecclēastici seruitute ad dei seruitiū conuerſi desiderat, p̄betur prius in laico
habitu cōstitutus, & si mores illius atq; cōuerſatio bono desiderio illius testimoniū ferunt,
abiq; vlla retractiōe seruire in monasterio oipotēti dño p̄mittat, & ab hūano seruitio liber
recedat, qui pro diuino obsequio districtiorē subire appetit seruitutē.

¶ Incipit Epistola Felicis Sicilie Epī sancto Gregorio Papæ Romanorū directā.

Omino beatissimo & honorabili scō patri Gregorio papæ, Felix vñ salu-
tis amator, Beatissime vñ salutis, ac sc̄itatis iura penes deū sunt manifesta
dū p̄dicatōibus sc̄y apl̄cis, & doctrinā verē fidei cultura vniuersa repleta sit
terra, p̄ diuinorū t̄n eruditiōe eloquiorū vñ instruētē admonitōe exhorta-
toria sup̄ edificat orthodoxa Ch̄ri ecclēia, apl̄ca institutiōe fundata, & à fide-
libus p̄ribus firmissime roborata. Ad quā oēs bt̄ssimi apl̄i pari honoris, & po-
testatis cōsortio p̄diti populorū agmina cōuertētes, piā sanctēq; de t̄bris ad lumē de lapsu
infidelitatis ad verā fidē, de morte ad vitā hoīes diuinę p̄destinatōis grā p̄scitos salutaribus
p̄ceptis, ac monitis p̄duxerūt, q̄z sc̄orū apl̄orū vñ a fraternitas honorāda sequēs merita, &
p̄fectius iplens exēpla ecclēsiā dei morē p̄bitate, & actiū sanctitatē cōdecorat, & fide sacra
ch̄rianisq; moribus vigēs, q̄ fieri deo placita p̄cipit studiis pōtīficalib⁹ indefinēter opatur,
& p̄ficit, seruās diuinę legis p̄cepta, quia nō auditōres legis iusti sunt apud deū sicut narrat
apl̄us, sed factores legis iustificabūtur. Hęc qdē meditātes platū ē, sicut à q̄busdā Roma ve-
niētibus vos Augustino cōsodali n̄fo p̄ venerabilē sanctitatē vñ am postmodū epō Anglo-
rū gēti ordinato & illuc directo, atq; Anglis scripsisse q̄s olim ad fidē conuersos p̄ nos co-
gimus, vt quarta progenie cōiuncti nō separent. Quā consuetudo dudū in illis, aut in istis
partibus, qñ vna vobiscū ab infantia nutritus atq; edoctus fui nō erat, nec in vllis p̄deceſso-
rū vestrorū decretis aut reliq; gñaliter, vel specialiter pat̄z institutis legi, aut hactenus ab
vllis sapiētibus eē cōcessum didici, sed semp vsq; septimū originis suę gradū hoc à sc̄tis aſ-
cessoribus vñs, & ceteris sanctis p̄ribus, tā in Nicēna synodo, q̄ & in alijs sanctis concilijs
cōgregatis seruari debere repperi, & à rectē viuētibus, ac deum timētibus hoībus studiose
p̄videri cognoui. Dū hęc nobiscū versabant sup̄uenere & alia de q̄bus necessariū nobis vi-
detur vestrā cōsulare autoritatē, deuenerunt qp̄pe ad nos tā B̄ndictus Siracusana ecclēsię
ep̄s, quā & alijs fratres n̄ri equidē lachrymātes, ac dicētes p̄ seculares, & laicos nimis se eē tur-
batos, atq; aīo afflictos sup̄ immoderatis actibus eorū, p̄ quibus & aliq̄ merita eis ipinge-
bātur. Sunt etiā qdā ecclēsię in n̄ra puincia sup̄ q̄z cōsecratōibus dubitat, & tā p̄pter rerū
antiquitatē q̄ & p̄pter earū custodiū incuriā nescit vtrū dedicatā ab ep̄is fuerint necne, sup̄
quibus oībus nos à vñ sanctitate, ac vñ sedis autoritate instrui p̄camur. Et vtrū ea q̄ sicut
p̄diximus vos p̄fato cōsodali n̄fo Augustino epō, & Anglorū gēti scripsisse audiuimus spe-
cialiter ei, an gñaliter om̄ibus scripta sunt scriptis vñs imbui q̄rimus, & de hac siue de alijs
p̄scriptis rebus pleniter informari cupimus. Nos em̄ ea q̄ legimus, & obseruari à fidelibus
cognouimus nō increpando, qd absit vobis significamus, sed quid rōnabiliter, & fideliter
sup̄ his obseruare debeamus, requirim⁹. Et qm̄ nō modicū murmur sup̄ hac re nobiscū ver-
satur, quid respōdere fratribus, & cōep̄is n̄ris debeamus, à vobis q̄si à capite responsum q̄-
rimus, ne sup̄ his ancipites remaneamus, aut murmur vllū tā n̄ris tp̄ibus q̄ post inter vos,
& alios remaneat, rumorq; vñ qui semp bonus, & optimus fuit detractōibus laceretur, vel
subrodāt, aut nomē vñm qd absit sup̄ueniētibus tp̄ibus blasphemet. Nos autē q̄ recta sunt

bb

autore

Decreta Gregorii pape.

audite deo humili corde seruantes, vno vinculo charitatis vobis cōstricti vřam religionē in oībus vt fideles alumni defendētes a vobis q̄ recta sunt q̄rimus, scimus em̄ vt semp̄ sc̄tē sedis p̄fules primo apostoli, deinde successores eorū fecerūt vos vniuersalis ecclesiā, & maxime ep̄os qui oculi p̄pter cōtemplationē, & speculationē vocant, dñi curā gerere, ac de religionē, & lege vřa assidue cogitare sicut scriptū est. Beatus vir q̄ meditatit in lege dñi die ac nocte. Quā meditatio nō lectiōe p̄figurā literarū tm̄ cōspecta, sed exuberāte in vobis Chřī gratia in vřa cognoscit cōscia imobilitate ista. Nullatenus de vřo corde recedēte lege Chřī & iustitia dñi sacro sc̄tā, sicut in Psalms dicit p̄pheta. Os iusti meditabit sapiētā, & lingua eius loquet iudiciū. Lex dei eius in corde ipsius, nō atramēto, sed spū dei viuī vřis in archanis cōscripta. Nō igit in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis. Extinguat oramus vřis sapiētissimis rñsis, & auxilijs oīs tñbrarū caligo, vt Lucifer nobis resp̄ldeat p̄ vos sc̄tissime p̄r, & dogmatica definitio oēs vbiq; letificas, q̄ gloriosi sc̄tē eccl̄ie p̄res, ppria & piissima dogmata, in aeternā vitā firmā hēreditatē p̄dicare noscunt. Et subscriptio incolumē vos, & deo placitum sanctā p̄r pat̄r orātem pro nobis dñs custodiat in x̄um. Amen.

Rescriptū sancti Gregorij papae Felici Siciliae episcopo.

Fratrī reuerendissimo Felici coep̄o. Gregorius seruus seruorū dei. Caput nřm quod est Chřs ad hoc sua membra eē voluit, vt p̄ eius largā charitatē, & fidē vnum nos in se corpus efficeret. Cui ita nos adherere cōuenit, vt quia ipso nihil esse possumus, p̄ ipsum esse possimus qd̄ dicimur. Ab arce capitis nullares nos diuidat, ne ab eo (si eius membrū esse refugimus) relinq̄mur, & velut deiecti de vitē palmites arescamus. Vt ergo redēptoris nři habitaculū esse mereamur, in dilectione ipsius toto mētis studio maneamus, ipse nāq; ait. Qui diligit me, sermonē meū seruabit, & p̄r meus diligit eū, & ad eū veniemus, & mātionem apud eū faciemus. Exegit ergo dilectio tua frater charissime, vt ex autoritate sedis aplicae tuis deberemus consultis rñdere. Qd̄ licet non p̄lixē, sed succinctē agere festinarem, p̄pter quasdā oportunitates q̄ nřis impediētibz peccatis in nos sup̄uenere, tuis tñ hāc p̄ reliqua sc̄tōz pat̄r instituta studijs p̄quirere latius, & inuestigare committimus. Nō em̄ p̄r mens attrita oneribus atq; importunitatibus p̄grauata, tm̄ boni p̄agere, quātum delecta, & oppressionibus soluta. Nō ergo ista ob id ptulimus, vt hāc & alia q̄ necessaria fore cognouerimus tuā sanctitati velimus denegare, sed vt qd̄ hic minus inuenitur, latius inquiratur. Ex tribus em̄ apostolicā sedē in qua alitus es, & edoctus capitulis cōsulendā p̄decessorū tuorū sequens exempla credidisti. id est de cōsanguinitatis cōiunctione, & de vexatione ep̄os a subditis, & de ecclesiāz dubitatōe consecrationū. Qd̄ igitur scripti Augustino Anglorū genti ep̄o alumno videlicet vt recordatus tuo. De cōsanguinitatis cōiunctione ipsi, & Anglorū genti quā nup̄ ad fidē venerat, ne a bono qd̄ ceperat metuendo austeriora recederet, specialiter & non gñaliter certissime scripsisse cognoscas. Vñ & mihi omnis Romana ciuitas testis existit. Nec illa intētiōe illis scripta mādauit, vt post firma radice in fide summā solidati, si infra ppriā cōsanguinitatē inuenti fuerint nō separent, aut infra affinitatis lineā, id est vsq; ad septimā gñationē cōiungant, sed adhuc illos neophitos existētes sapissime prius eos illicita edocere & verbis, ac exēplis instruere, & q̄ post de talibus egerint rōnabiliter, & fideliter excludere oportet. Nā iuxta apostolū qui ait, lac vobis potū dedi nō escā, ista illis modo nō posteris, vt supra dictū est tp̄ibus tenēda indulsumus, ne bonū qd̄ infirma adhuc radice plantatū erat, erueret, sed ceptū firmaret, & vsq; ad perfectionē custodiretur. Sanē si in his secus q̄ debuimus aliquid egimus, nō p̄pter ipsam in futurum seruandā, sed cōmiserando actū eē cognoscas, vñ & testē inuoco deū, qui cogitationes oīm nouit hominū cuius etiam oculis omnia nuda sunt, & aperta. Nā si ea destruerē q̄ antecessores nostri statuerūt, nō cōstructor, sed euersor esse iuste comprobaret, testē veritatis voce q̄ ait. Omne regnū in se diuisum nō stabit. Et om̄is sciētia, & lex aduersum se diuisa destruetur, ideoq; necesse ē, vt cōcorditer omnia statuta sc̄tōz pat̄r nostrorū teneamus, nihil per cōtentionē agentes, sed ad om̄e studiū bonae deuotiōis vnanimis, diuinis, & aplicis cōstitutionibus auxiliante dño pareamus. O q̄ bona est charitas q̄ absentia p̄ imaginem praeſentia sibi met exhibet p̄ amorē, diuisa vnit, confusa ordinat, inaequalia sociat, imperfecta cōsummat. Quā recte p̄dicator egregius vinculum p̄fectionis vocat, quia virtutes quidem ceterae p̄fectionē generant, sed tamē eas charitas ligat, vt ab amātis amore dissolui nequeant. His rite p̄p̄is charitatiue iam dictis indusi, nec p̄ceptū dedi, sed cōsiliū, neq; regulā, in his posteris vllis tenēdam tradidi, sed de duobus piculis qd̄ facilius sit vitandū ostēdi. Si igit in rebus secularibus suum cuiq; ius, & proprius ordo seruādus ē, quanto magis in eccl̄iasticis dispositōibus nulla debet induci cōfusio, ne ibi discordia locū inueniat, vñ pacis debent bona procedere. Quod hac ratione seruabitur, si nihil potestati, sed totū aequitati tribuit.

Qua-

Quapropter multū cor nrm magnitudini vřæ cōgaudet, qđ sic vos in vřis actibus studio-
 sos inuenimus, vt vos & nři curā habeatis, & talia suscitādo ingrerere studeatis, q̄tenus & ta-
 lia vobis nō solū apud hoīes gloriā, sed & apud oīpotētē deū p̄mia mercedis inquirāt
 ¶ Ceterū sup vexatione ep̄orū, de q̄ nos consulere voluistis, scimus quia nullis vita p̄sulū p-
 turbari debeat excessibus, quia valde indignū est, vt hi qui throni dei vocātur aliq̄ mōtione
 à reliquis vel subditis turbētur, qm̄ si Dauid regū iustissimus in Saul quem cōstabat iā à dño
 reprobātū, & abiectū eē manū mittere nō p̄sumpsit, quāto magis cauendū est, ne manum
 detractōis, aut vituperatōis, siue indiscretōis, aut dehonoratōis quidā mittant in vnū dñi
 dñi, vel in p̄dicatores sanctæ ecclesiæ, quia eorū vexatio, siue detractio ad Chr̄m p̄tinet cu-
 ius vice in ecclesia legatōe fungunt. Vñ summopere cauendū est oībus fidelibus, ne clancu-
 lo, aut publicē ep̄m suū, i. vnctū dñi detractōibus, aut vituperatōibus dilaniēt p̄pendentes
 illud exēplum Mariæ, quia p̄ eo qđ pro Moyši famulo dñi p̄pter Ethiopissam detraxit, im-
 mundissima lepra mulctata sit. Et aliud Psalmistę. Nolite tāgere Chr̄os meos, & in p̄phetis
 meis nolite malignari. Et in lege diuina legit, dñs nō detrahes, & principi populi tui nō ma-
 ledices. Vñ valde p̄uidendū est subditis tā clericis q̄ laicis, ne ep̄orū, aut p̄positoꝝ suorū vitā
 reprehēdere audeāt, ne vñ mala redarguūt, inde p̄ elatōis īpullum in p̄fundiora mergātur.
 Admonēdi sunt etiā, ne cū culpas p̄positoꝝ suorū cōsiderāt, cōtra eos audaciores fiant, sed
 sic eorū praua apud semetipsos dijudicēt, vt diuino timore cōstricti ferre sub eis iugū
 reuerentiæ nō recusent, qm̄ facta ep̄orū, vel p̄positoꝝ oris gladio feriēda nō sunt, etiā cū re-
 cte reprehēdenda videātur, qm̄ à p̄decessoribus nřis, & à reliquis multis sanctis statutū fore
 cognouimus, vt oues pastores suos leuiter nō reprehēdāt, nec eos criminari, vel accusare
 p̄sumāt, quia cū in p̄positis nřis delinquimus eius ordinatōi qui eos nobis p̄tulit obuiamus,
 vñ Moyſes cū cōtra se, & Aaron populū cōqueri cognouisset, ait. Nos em̄ quid sumus? Nec
 cōtra nos est murmur vřm, sed cōtra dñm. Quapropter admonēdi sunt subditi vtriusq̄ or-
 dinis viri, vt cū magistrorū facta cōspiciūt, ad cor suū redeāt, & de eorū increpatōibus non
 p̄sumāt, quia nō est discipulus sup mgr̄m, nec seru⁹ sup dñm suū. ¶ De dedicationū vero ec-
 clesiæ dubitatōe sup qua nos inter cetera cōsulere voluistis, hoc vos rite tenere debetis qđ
 ab aīcessoribus nřis traditū accepimus, id est vt q̄tiens tā de baptismo aliq̄, vel confirma-
 tione, quā & de ecclesiæ cōsecratione dedicationū in dubiū habeat, & nec scriptis, nec testi-
 bus certa ratio habeat, vtrum baptizati, vel cōfirmati, siue ecclesiæ cōsecratæ sint, vt bap-
 tizentur tales, ac cōfirmēnt, atq̄ ecclesiæ canonicæ dedicētur, ne talis dubitatio ruina fideli-
 bus fiat, qm̄ nō mōstrat iteratū qđ nō certis indicijs ostendit rite pactum, hæc nos admini-
 culāte diuina gratia ita tenere cupimus, vobisq̄ vt postulastis tenere, & docere mādamus,
 & ea q̄ à sanctis patribus aī nos sunt statuta nō p̄terue interrūpere, sed fideliter seruare mā-
 damus. Vñ redēptoris nři mīam exoramus, vt sua vobis in omnibus grā suffraget & effectu
 vos implere tribuat, qđ velle cōcessit. Progenie vero suā vnūquēq̄ de his qui fideliter edocti,
 & iā firma radice plantati stāt, incōuulsa vsq̄ ad septimā obseruare decernimus gñationē,
 & quādiu se agnoscūt affinitate propinqs ad hui⁹ copulæ nō accedere societātē, nec eā quā
 aliquis ex p̄pria cōsanguinitate cōiugē habuit, vel aliq̄ illicita pollutōe maculauit in cōiu-
 giū ducere vlli p̄fecto christianorū licet vellicebit, qā incestus ē talis coitus, & abominabi-
 lis deo, & cūctis bonis hoībus. Incestuosos vero nullo cōiugij noīe deputādos, & à sc̄tis p̄ri-
 bus dudū statutū esse legimus à deo nolumus nos in hac re à ceteris fidelibus reprehēdi, qā
 qđ in his illi angloꝝ gēti indulgimus, nō formā dando, sed cōsiderationē, ne christianitatis
 bonū qđ cēperant imperfectum dimitterēt egimus.
 ¶ Quia ergo hac in re tanto cōmoda retributōis accrescūt, quāto & studiū laboris augetur B
 paterna vos dulcedine salutātes hortamur, vt p̄posita opportunitatis occasiōe in vřa effica-
 cia enixius elaborare studeatis, atq̄ id modis oībus, vt possibile fuerit oīm studio agere cō-
 tēdatis, q̄tenus p̄dicabile desiderū vřm auxilio oīm adiuuāte dño cōpleatis. Nec hoc qđ in
 hac solitudinis parte relinquimus, qđ oēs incestuosi à liminibus sc̄tæ ecclesiæ sint separādi,
 vsq̄ dū p̄ satisfactionē p̄cibus sacerdotū eidē sc̄tæ ecclesiæ canonicæ recōciliētur. Sunt enim
 mali segregādi à bonis, & iniqui à iustis, vt saltē rubore suo cōsciētias suas recognoscant, &
 cōuertant à prauitatibus suis. Ac si incorrigibiles apparuerint segregentur à fidelibus vsq̄
 ad satisfactionē iuxta dñi saluatoris mīam, qui inter cetera de peccātē i se fratre ait. Si pec-
 cauerit in te frater tuus corripe eū inter te, & ipsum solū. Si te audierit lucratus eris fratrem
 tuū. Si te nō audierit, adhibe tecū vnū vel duos, vt in ore duorū vel triū testiū sit oīe ver-
 bū. Qđ si nō audierit eos, dic ecclesiæ. Si autē ecclesiā nō audierit, sit tibi sicut ethnicus & pu-
 blicanus. His ergo & multis alijs sc̄toꝝ patꝝ autoritatibus sunt mali à bonis separādi, ne pe-
 reant iusti pro iniustis sicut scriptū est, perijt iustus pro iniusto. Debet em̄ semp discretio

Decreta Gregorii pape.

fieri inter bonos & malos, sicut est inter heredes & oues, manifesta quod peccata non sunt occulta correptione purganda, sed palam sunt arguendi qui palam nocent, ut dum aperta purgatione sanantur, hi qui eos imitando deliquerunt, corrigantur. Dum enim unus corripitur, plurimi emendantur. Et melius est, ut per multos saluatio unus condemnatur, quam per unius licentiam multi periclitentur, nec minus si inter homines haec ratio custoditur, cum inter iumenta haec fieri precepta cognoscimus. Etenim quae scabiunt, aut ipetiginem habere videtur, separantur a sanis, ne illos morbo cetera darent, vel pereant. Satis ergo ut mali aperte corrigantur, quod per illis boni pereant, vnde volumus vos omnes in unum convenire episcopos, ut de incidentibus causis fiat disceptatio, & salubris de ecclesiastica observatio collatio, quatenus dum per hoc & preterita corrigantur, & regula futura suscipiunt, oportet ubique dominus fratrum concordia collaudetur. Cuius vobis adeo preteritum si haec observabitis scitote, quia scriptum est, ubi fuerint duo vel tres congregati in nomine meo, ibi ero in medio eorum. Si ergo adeo dignatur, ubi duo vel tres sunt, quomodo non deest ubi plures conveniunt sacerdotes? Et quidem quia adhibendum bis in anno concilium patrum sit regulis institutum non latet, sed ne forte aliqua excusatio sit, semel decernimus congregari, ut expectatione concilii nihil pravi, nihil presumatur illicitum. Nam plerumque, & si non amore iustitiae, metu tamen examinationis abstinere ab hoc quod omnino notum est posse displicere iudicio. Hanc frater charissime observantiam nostris relinquenda posteris teneamus. Certum quippe est, quia si in toto corde preceptis nos salutaribus occupamus, omnem vitiorum labem effugiemus. Quapropter optet, ut enixius in cunctis studiosos vos circa fratres atque subiectos ostendatis, ut omnes te, quia nobiscum alitus es atque sancti Romanae ecclesiae preceptibus parere apostolicae sedis precepta multiplicare apostolicissime nota facere cognoscant, quia quod specialiter tibi, & fratrum tuorum charitati, ut tua littera innotuerit consulti scribimus, generaliter omnibus tenere mandamus. Circa subiectos autem actus fraternitatis vestra sit vigilans vestra illis exemplum instructio, & vestra magistra sit, linguae vestrae exhortatio discat quod metuatur, & doceant quod diligant, ut dum talia crediti lucra multiplicant, in die retributionis annuente divina gratia audire mereantur. Euge servus bone, & fidelis, intra gaudium domini tui. Curam propterea de omnibus quod vobis aliisque fratribus nostris, & generaliter cunctis per illicitas res prohibitionem scripsimus habere vos per omnia cognoscamus quod omni studio omnique annis necesse est, ut fraternitatis vestrae vigilantia compleant, atque omnia illic quod per aia salutem scripsimus fideliter recenseant, quatenus per hoc, & vos zelum vestrum, & quod liter vobis illicita displiceant ostendatis, & nos vultis praevidisse quod vestram ad hoc preceptis personam elegimus, videamur. Oportet autem deus sua vos protectione custodiat, honoremque preceptum vos moribus servare concedat. Amen.

Quantum coniungendum est ex praefatione qua huic operi praeposuit Isidorus, collectio decretorum conciliorum, ac sanctionum pontificum quoniam in unum comportavit prae & collegit idem autor hic claudius. Reliquae vero constitutiones quae sequuntur. Videlicet Gregorii minoris, Vitaliani, Martini, Gregorii tertii, ac Zachariae Romanorum pontificum, ob id praefata collectioni appositae sunt quia veteres codices ita habent. Autores ite illarum quae plurima egregia atque preclara ecclesiae contulerunt ut indignum duxerim tam insignium praesulum acta obliterari, atque preteriri intacta.

Incipiunt decreta Gregorii minoris.

¶ Ut nullus audeat presbyteram in coniugium ducere.	Cap. 1	¶ Ut vidua nemo furem in vxorem.	9
¶ Item de diacona.	2	¶ Item ut virginem nemo furem in vxorem.	11
¶ Item de monacha quam dei ancilla appellat.	3	¶ De aruspibus vel incantatoribus, seu phylacterijs.	12
¶ Item de commatre spirituali.	4	¶ De preceptis ecclesiae observandis.	13
¶ Item de fratris vxore.	5	¶ De Adriano filio exhilarati.	14
¶ Item de Nepte.	6	¶ De Epiphania diacona.	15
¶ Item de nouerca, aut nuru.	7	¶ Ut nullus audeat assensum tribuere.	16
¶ Item de consobrina.	8	¶ De comae clerici non relaxanda.	17
¶ Item de propria cognatione, vel quam cognatus habuit.			

C

In nomine domini saluatoris dei nostri Iesu Christi imperante domino piissimo Augusto Leone a deo coronato magno, & pacifico imperatore anno, vi. post consulatum vero eius anno, xvij. sed & Constantino imperatore eius filio anno ii. mense Aprili, indictione, iiii. praesente sanctissimo Gregorio apostolico papa in basilica beati Petri apostolorum principis ante confessionem, confidetur etiam sanctissimis episcopis Agnello Ferentinati, Agnello Sutirino, Iohanne Belliternensi, Triburatio Filaris, Vitale Alatrino, Anastasio Tiburtino, Opportuno Maurianensi, Iohanne Blerano, Mauritiano Sabis, Viliario Narmensi, Georgio Portuensi, Sergio Prenestino, Tiberio filio cadiide, Petro Camerino, Gregorio Ana-